

**EKONOMIKOS GAIVINIMO IR
ATSPARUMO DIDINIMO PLANO
„NAUJOS KARTOS LIETUVA“
PAPILDYMAS**

EKONOMIKOS GAIVINIMO IR ATSPARUMO DIDINIMO PLANO „NAUJOS KARTOS LIETUVA“ PAPILDYMAS

Turinys

Pirmoji dalis. ĮVADAS Į PAPILDYMĄ	4
1. Bendrasis tikslas	4
2. Papildymo pagrindimas	7
Antroji dalis. PAPILDOMAI ĮTRAUKIAMŲ ARBA KEIČIAMŲ REFORMŲ/INVESTICIJŲ APRAŠYMAS	9
Komponento ŽALIOJI LIETUVOS TRANSFORMACIJA papildymas	9
1. Iššūkiai	9
2. Tikslai	10
3. Reforma „Žaliųjų finansinių produktų plėtra“	11
4. Reforma „Gynybos ir saugumo pramonės skatinimas“	13
5. Investicija „Paskolos įmonėms žaliosioms pramonės technologijoms įsigyti ir kurti bei aukštos pridėtinės vertės pramonės plėtrai“	15
6. Tarpiniai tikslai, siektinos reikšmės ir pokyčių terminai	17
7. Finansavimas investicijai įgyvendinti	17
Komponento VEIKSMINGAS VIEŠASIS SEKTORIUS IR PRIELAIDOS ATSITIESTI PO PANDEMIJOS papildymas	18
1. Reforma „Administracinės naštos mažinimas verslui“	18
2. Tarpiniai tikslai, siektinos reikšmės ir pokyčių terminai	20
Komponento DAUGIAU GALIMYBIŲ KIEKVIENAM AKTYVIAI KURTI ŠALIES GEROVĘ papildymas	21
1. Reforma „Socialinių paslaugų kokybės užtikrinimas“	21
2. Tarpiniai tikslai, siektinos reikšmės ir pokyčių terminai	22
REPOWER EU SKYRIUS	23
1. Tikslas	23
2. Reformų ir investicijų aprašymas	23
a) Santrauka	23
b) REPowerEU tikslai	24
c) Reformų ir investicijų aprašymas	26
Reforma „Investicinės aplinkos EAI vystytojams gerinimas“	26
Investicija „Lietuvos energetikos sistemos modeliavimo studija – LT100 (Pasirengimas tolesnei vietinės elektros energijos gamybos pajėgumų plėtrai ir elektros energijos sistemos perėjimui prie 100 proc. AEI)“	28
Investicinė parama AEI elektrinėms (saulės ir vėjo elektrinėms sausumoje)	30
Investicija „Skatinti įsigyti netaršias vidaus vandens transporto priemones“	32

d) Tarpiniai tikslai, siektinos reikšmės ir pokyčių terminai	33
e) Projektai, turintys tarpvalstybinį arba daugiašalį aspektą arba poveikį	34
f) Konsultacijos su vietos ir regionų valdžios institucijomis ir kitais atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais	36
g) Skaitmeninis matmuo	36
h) Klimato ir aplinkos žymėjimas	36
i) „Nedaryti reikšmingos žalos“	36
j) Finansavimas ir išlaidos	37
KEIČIAMIEJI KOMPONENTAI	39
B 2. KOMPONENTAS. ŽALIOJI LIETUVOS TRANSFORMACIJA	39
C 3. KOMPONENTAS. SKAITMENINĖ TRANSFORMACIJA EKONOMIKOS AUGIMUI	42
Trečioji dalis. NKL PLANO SUDERINAMUMAS IR ĮGYVENDINIMAS	44
1. Suderinamumas su kitomis iniciatyvomis	44
2. Finansavimo papildomumas	44
3. Veiksmingas įgyvendinimas	44
4. Konsultacijų su suinteresuotosiomis šalimis procesas	45
5. Kontrolė ir auditas	45
6. Viešinimas	46
7. Išankstinio mokėjimo prašymas	46
Ketvirtoji dalis. BENDRAS NKL PLANO DARNUMAS IR POVEIKIO VERTINIMAS	47
1. Suderinamumas	47
2. Lyčių lygybė ir lygios galimybės visiems	47
3. Ekonominio, socialinio ir institucinio atsparumo didinimas	47
4. Palyginimas su baziniu investavimo scenarijumi	49

Pirmoji dalis. ĮVADAS Į PAPILDYMĄ

1. Bendrasis tikslas

Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano „Naujos kartos Lietuva“ (toliau – NKL planas) rengimo metu buvo remiamasi politinėmis ir makroekonominėmis prielaidomis, kurios, 2022 m. vasario mėn. prasidėjus rusijos kariniams veiksams Ukrainoje, radikaliai pasikeitė. Tarptautinės ir Europos Sąjungos (toliau – ES) sankcijos rusijai ir baltarusijai padidino tiekimo grandinių sutrikimus, išaugo žaliavų, maisto ir energijos išteklių kainos, atvyko karo pabėgėlių iš Ukrainos. Visa tai kartu lėmė prastesnes ekonomikos augimo perspektyvas ir darė neigiamą poveikį Lietuvos geopolitinei, socialinei ir ekonominei situacijai, ypač pažeidžiamiausiems namų ūkiams. Taip pat dėl šių priežasčių buvo paveikti einamieji NKL plano reformų ir investicijų planai, kuriuos, be kita ko, tapo sunkiau įgyvendinti dar ir dėl to, kad, remiantis 2022 m. pavasario Europos Komisijos (toliau – EK) ekonominėmis prognozėmis, Lietuvai NKL plano įnašas buvo sumažintas 125,5 mln. Eur.

Kartu karas Ukrainoje išryškino papildomus reformų ir investicijų poreikius, nes Lietuvos energijos tiekimo sistema yra priklausoma nuo energijos išteklių importo. Iki karinių veiksmų Ukrainoje pradžios apie du trečdaliai reikiamos elektros energijos buvo importuota, o trys ketvirtadaliai reikalingos naftos ir dujų buvo gaunama iš rusijos. 2020 m. Lietuvos gamtinių dujų importas iš rusijos sudarė 42 proc. viso importo (ir iš esmės atitiko ES vidurkį – 44 proc.), o žalios naftos – 73 proc. (t. y. daugiau už ES vidurkį – 26 proc.).

Atsižvelgiant į Lietuvos geografinę ir geopolitinę situaciją, energetinis saugumas yra Lietuvos nacionalinio saugumo dalis, kuriai teikiamas padidintas dėmesys. Per pastarąjį dešimtmetį, nuosekliai įgyvendindama energetinio saugumo politikos priemones, Lietuva sugebėjo išsilaikyti nuo rusiškų energijos išteklių priklausomybės.

Suskystintų gamtinių dujų terminalas Klaipėdos uoste „Nepriklausomybė“ (toliau – SGD terminalas) pradėjo veikti 2014 m. gruodžio 3 d. Terminalo dėka buvo sukurtos konkurencingesnės gamtinių dujų rinkos sąlygos ir buvo pagerintas trijų Baltijos valstybių energetinis saugumas. 2019 m. buvo rekordiniai SGD terminalo veiklos metai, kadangi per terminalą buvo pakrauta apie 19 TWh gamtinių dujų ir buvo sudaryta importo sandorių 2020 metams už 19 TWh.

Nuo 2022 m. gegužės 1 d. abejomis kryptimis veikianti dujų jungtis tarp Lenkijos ir Lietuvos (toliau – GIPL) yra viena kertinių jungčių, padedanti ES siekti energetikos tikslų dujų sektoriuje ir užtikrinanti ES vidaus energijos rinkos užbaigimą.

Prasidėjus rusijos karinei agresijai prieš Ukrainą, Lietuvos dujų sistema nuo 2022 m. balandžio 2 d. veikia visiškai neimportuodama rusiškų dujų. Lietuvos dujų rinkos paklausa patenkinama per SGD terminalą, dalį dujų saugant Inčiukalnio požeminėje dujų saugykloje Latvijoje bei importuojant per GIPL jungtį. Iki 2022 m. gegužės mėn., kuomet pilnai pradėjo veikti GIPL, Klaipėdos SGD terminalas buvo vienintelė alternatyvi infrastruktūra dujų importui į Lietuvą, leidžianti užtikrinti Baltijos regiono (Estijos, Latvijos, Lietuvos, Suomijos) dujų paklausą, nutraukus dujų importą iš rusijos federacijos. Remiantis 2021 m. skaičiavimais, GIPL teoriškai leidžia patenkinti apie 87 proc. Lietuvos gamtinių dujų paklausos.

Lietuvos energetikos agentūros skaičiavimai rodo, kad 2022 m. gamtinių dujų vartojimas Lietuvoje sumažės iki 18,4 TWh, kas reiškia, jog dujų importas per GIPL leistų patenkinti visą valstybei reikalingą dujų tiekimą.

Visa ši infrastruktūra bendrai įgalino Lietuvą užtikrinti saugius energijos resursų tiekimą

šaltinius, todėl sprendimui atsisakyti elektros, dujų ir naftos importo iš rusijos buvo pasiruošta iš anksto ir neturėjo tiesioginio neigiamo poveikio Lietuvos energetikos sektoriaus saugumui ir stabilumui.

Išaugus įvairių hibridinių grėsmių rizikai bei kilus pasaulinei energijos kainų ir pasiūlos krizei, sustiprėjo poreikis investuoti į atsinaujinančius energijos išteklius (toliau – AEI) ir užtikrinti energetinę nepriklausomybę bei kibernetinį saugumą. Dėl spartesnio perėjimo prie neutralaus poveikio klimatui ekonomikos ir iškastinio kuro atsisakymo keliuose sektoriuose susidaro didelės restruktūrizavimo išlaidos, kurios dabartinėmis makroekonominėmis sąlygomis Lietuvai gali kelti iššūkių. Pavyzdžiui, NKL plano rengimo metu 2021 m. buvo tikimasi 2,6 proc. ekonomikos augimo, o vėlesniais vidutinio laikotarpio metais laukta ekonomikos atsigavimo paspartėjimo – bendrajam vidaus produktui (toliau – BVP) augant vidutiniškai po 3,2 proc. per metus. Remiantis naujausiomis ekonominio aktyvumo ir išorės aplinkos prielaidomis, pagal EK 2023 m. žiemos prognozes, 2022 m. Lietuvos BVP augo 1,9 proc., o 2023 m. prognozuojamas 0,5 proc. ir 2024 m. – 2,5 proc. siekiantis realiojo BVP augimas. Padidėjusi įtampa energetikos srityje ES ir išaugusi energetikos krizės tikimybė didina neigiamas šio scenarijaus išsipildymo rizikas. Naujausio 2023 m. kovo mėn. nacionalinio ekonominės raidos scenarijaus duomenimis, Lietuvos ekonomikai artimiausiu metu ir toliau teks susidurti su neigiamomis netiesioginėmis rusijos sukulto karo Ukrainoje pasekmėmis. 2023 m. ekonominį aktyvumą slopins geopolitinė įtampa, nestabili išorės aplinka neigiamai veiks Lietuvos eksporto dinamiką, o stiprėjanti griežtėjanti monetarinė politika – vidaus ir užsienio paklausą. Nors 2023 m. prognozuojamas 10,3 proc. siekiantis nominaliojo BVP augimas, realusis BVP pokytis sieks 0,5 proc. Jei stabilizuosis energijos kainos tarptautinėse rinkose, vidutinė metinė infliacija šiemet lėtės sparčiau ir sieks 8,5 proc. Atlyginimų augimas 2023 m. išliks spartus – 9,1 proc. ir viršys kainų augimo tempą.

Per pastaruosius dešimtmečius Lietuva padarė didelę pažangą dėdama mažo anglies dioksido (toliau – CO₂) pėdsako ekonomikos pagrindus. Šiltnamio efektą sukeliančių dujų (toliau – ŠESD) kiekis, tenkantis vienam gyventojui, yra šiek tiek mažesnis nei ES vidurkis, tačiau ekonomikoje taršos ŠESD intensyvumas viršija ES vidurkį. Lietuva sunaudoja apie 61,5 TWh energijos per metus. Daugiausia energijos sunaudoja kelių transporto sektorius (40 proc.), namų ūkiai (28 proc.), o pramonė ir paslaugos atitinkamai po 20 ir 12 proc.

Lietuva labai priklauso nuo naftos ir gamtinių dujų, kurios atitinkamai sudaro 43 proc. ir 29 proc. bendrojo vidaus energijos suvartojimo. Tuo tarpu AEI ir biodegalai sudaro daugiau nei ketvirtadalį energijos rūšių derinio (28,1 proc. 2021 m.). AEI dalis elektros energijos gamyboje 2021 m. siekė 21 proc., šildymo ir aušinimo sektoriuje 48,6 proc., o transporto sektoriuje – 6,7 proc. Taip pat, siekiant užtikrinti Lietuvos konkurencingumą, tvirtą strateginį savarankiškumą ir sumažinti poveikį aplinkai, labai svarbu didinti išteklių naudojimo našumą (2020 m. 1,3 PGS/kg, ES – 2,2 PGS/kg), žiedinį medžiagų naudojimą (2020 m. 4,4 proc., ES vidurkis – 12,8 proc.) bei stiprinti Lietuvos pozicijas aplinkosaugos technologijų srityje ir išnaudoti žaliosios ekonomikos teikiamas galimybes, ypač kuriant darbo vietas bei sprendžiant socialinius žaliosios pertvarkos aspektus, labiausiai naudojimosi pagrindinėmis transporto ir energetikos paslaugomis.

Nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane 2021–2030 m. (toliau – NEKSVP¹) nurodoma, kad pramonė yra vienas iš 3 ūkio sektorių, kurie išmeta daugiausia ŠESD. NEKSVP taip pat teigiama, kad pramonė kartu su transportu ir pastatais turi didžiausią

¹ Nacionalinis energetikos ir klimato srities veiksmų planas 2021–2030 m. <<https://am.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/klimato-kaita/nacionalinis-energetikos-ir-klimato-srities-veiksmu-planas-2021-2030-m>>

energijos vartojimo efektyvumo didinimo potencialą. Viena iš poveikio klimatui neutralizavimo krypčių – investicijos į inovacijas pramonėje². Siekiant žiedinės ekonomikos tikslų, svarbu užtikrinti efektyvų išteklių naudojimą, tačiau Lietuvoje išteklių produktyvumo rodiklis vis dar gerokai mažesnis už ES vidurkį. Didinti išteklių našumą galėtų padėti ekologinės inovacijos – šioje srityje Lietuva kol kas atsilieka nuo ES vidurkio³. Lietuva, norėdama išlikti konkurencinga globalioje ekonomikoje, turi didinti savo inovacinį potencialą ir efektyvumą bei skatinti steigtis ir plėstis technologijas vystančias ir inovacijas kuriančias įmones. Pasaulio kontekste Lietuva atsilieka nuo valstybių inovacijų lyderių. Europos inovacijų švieslentė rodo, kad viena iš sričių, kuriai Lietuva turėtų skirti dėmesio, yra inovacijų našumas ir efektyvumas (idėjų (prototipų) komercinimas; naujų produktų pateikimas į rinką; privačių ir valstybės investicijų gražos didėjimas). Perėjimas į aukštą pridėtinę vertę grįstą ekonomiką padėtų paspartinti inovacijų našumo augimą ir mažinti atotrūkį nuo ES vidurkio⁴.

Dėl rusijos keliamos grėsmės ir vykdomų karinių veiksmų Ukrainoje padidėjo poreikis stiprinti šalies gynybos ir saugumo pramonę. Gynybos ir saugumo pramonės plėtojimas ypač svarbus siekiant sudaryti palankias Lietuvos gynybos ir saugumo pajėgų aprūpinimo, jų plėtros ir nepriklausomumo nuo išorinių veiksmų sąlygas. Be to, remiant gynybos ir saugumo pramonę, užtikrinant jos konkurencingumą ir skatinant jos plėtrą, siekiama suderinti Lietuvos, NATO ir ES bendros gynybos ir saugumo poreikius.

Įvykiai Ukrainoje lėmė išaugusią gynybos ir saugumo sektoriaus produktų ir paslaugų paklausą bei padidėjusį interesą didinti gynybos ir saugumo pajėgumus ES šalyse bei NATO sąjungininkėse. Padidėjusi gynybos ir saugumo pramonės produkcijos bei technologijų paklausa sudarė prielaidas sektoriaus vystymuisi – įmonės sėkmingai integruojasi į gynybos ir saugumo produkcijos ir tiekimo grandines ar pačios pradeda tiekti aukštos pridėtinės vertės produktų, mokslo institucijos pradėjo vykdyti vis daugiau sektoriui aktualių mokslinių tyrimų ir eksperimentinės plėtros (toliau – MTEPI) ir prototipų kūrimo veiklą.

Tačiau Lietuvoje gynybos ir saugumo sektoriaus įmonių yra santykinai mažai, o gynybos ir saugumo sektoriuje veikiantis verslas, nors ir turi dideles plėtros perspektyvas, tačiau yra rizikingas, todėl susiduria su finansavimo trūkumu. Dar 2019 m. atliekant apklausą kredito įstaigos nurodė, kad skolinimas gynybos ir saugumo sektoriuje veikiančiam verslui dažniausiai įmanomas tik su valstybės siūlomomis riziką mažinančiomis priemonėmis. Kad susiduriama su finansavimo problema, patvirtina ir šiame sektoriuje veikiančių ar planuojančių veikti įmonių kreipimaisi dėl valstybės paramos su gynyba ir saugumu susijusiems verslams vystyti ir plėtoti galimybių. Geresnės išorinio finansavimo prieigos užtikrinimas paspartintų tokių įmonių vystymąsi ir sudarytų prielaidas naujų sektoriaus žaidėjų atėjimui į rinką.

Pandemijos metu dėl įvairių suvaržymų ir vykstant spartesnei paslaugų skaitmenizacijai daugėjo įvairių saugumo rizikų ir augo kibernetinio saugumo incidentų skaičius: fiksuota trečdaliu daugiau vidutinės reikšmės kibernetinių incidentų, lyginant 2020 ir 2021 m., trečdaliu išaugo gaunamų pranešimų apie asmens duomenų saugumo pažeidimus skaičius⁵. Tą lėmė ne tik naujos technologijos, nauji nuotoliniai sąveikos būdai, mažai žinių turintys naudotojai, bet ir sisteminių pokyčių nebuvimas.

Siekiant užtikrinti nepertraukiamą ypatingos svarbos informacinės infrastruktūros veikimą ir

² Žaliojo kursas

³ Pwc (2019). Lietuvos ūkio sektorių finansavimo po 2020 m. vertinimas: Aplinkosauga.

⁴ Europos Sąjungos inovacijų švieslentė (2018), Global Innovation Index (2018), OECD (2017)

<https://ec.europa.eu/docsroom/documents/42981/attachments/1/translations/en/renditions/native>

⁵ Nacionalinė kibernetinio saugumo ataskaita, 2022, <https://www.nksc.lt/doc/Nacionaline-kibernetinio-saugumo-ataskaita-2021.pdf>

valstybės informacinių išteklių stabilumą kilus krizėms, valstybės skaitmeninimas Lietuvoje turi būti vykdomas laikantis aukščiausių kibernetinio saugumo ir atsparumo standartų, tai būtina ir neatsiejama skaitmenizacijos iniciatyvų dalis, nes svarbių sistemų sutrikdymas ar jautrių duomenų nutekėjimas galėtų padaryti milžinišką tiesioginę žalą ir sulėtinti ar net sustabdyti skaitmeninimo iniciatyvas. Kibernetinio saugumo stiprinimas turėtų būti vykdomas įvairiomis kryptimis: stiprinant kovą su elektroniniais nusikaltimais, didinant ypatingos svarbos informacinės infrastruktūros bei valstybės informacinių išteklių atsparumą, rengiant naujus kibernetinio saugumo specialistus ir didinant esamų specialistų kompetenciją, kibernetinio saugumo klausimais šviečiant visuomenę bei tarptautiniu lygiu stiprinant bendrus veikimo būdus.

Taryba 2023 m. Lietuvai rekomenduoja užtikrinti ir didinti viešąsias investicijas į žaliąją ir skaitmeninę pertvarkas bei energetinį saugumą ne tik nacionalinėmis lėšomis, bet ir Ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonės (toliau – EGADP), REPowerEU ir kitų ES fondų lėšomis. Vykdamas žaliąją pertvarką Lietuvai rekomenduojama užtikrinti pakankamus energetikos tinklų jungčių pajėgumus ir mažinti bendrą priklausomybę nuo iškastinio kuro, taip pat spartinant su AEI susijusių technologijų diegimą, didinant pramonės, transporto ir pastatų sektorių energijos vartojimo efektyvumą, mažinti šių sektorių priklausomybę nuo iškastinio kuro. Lietuva siūlomomis naujomis REPowerEU ir skolintomis EGADP investicijomis ženkliai prisidės prie visų Tarybos rekomendacijų įgyvendinimo žaliosios pertvarkos srityje.

Atsižvelgdama į aprašytą makroekonominę situaciją ir EK rekomendacijas, Lietuva planuoja papildomai investuoti į iškastinio kuro paklausos mažinimą ir vykdyti AEI plėtrą įvairioms tikslinėms grupėms – pavyzdžiui, gyventojams tai padėtų amortizuoti energijos kainų šokus, o verslui – mažinti veiklos sąnaudas ir padidinti konkurencingumą; į spartesnę pastatų renovaciją, energijos ištekliams imlaus transporto sektoriaus dekarbonizavimą, tvarią pramonės įmonių sektorių ilgalaikę plėtrą bei kibernetinį saugumą.

Makroekonominiai ir geopolitiniai pokyčiai neišvengiamai paveikė ir esamų NKL plano reformų ir investicijų ambicijų darbotvarkę. Įvertinus kiekvieno iš 191 NKL plano rodiklio situaciją, išanalizavus pagrindimo dokumentus (viešųjų pirkimų duomenų, rinkos analizių, naujausių statistinių duomenų, problemų praktikoje) nuspręsta aktualizuoti 59 NKL plano rodiklius. Rodiklių keitimas atliekamas dėl 4 pagrindinių priežasčių: termino pratęsimo, rodiklio siektinos reikšmės (pabrangimas dėl infliacijos), įgyvendinimo būdo (keičiama prieiga tam pačiam rezultatui pasiekti), rodiklio apibrėžties korekcijos (patikslinamas rezultato faktinis aprašymas). Rodiklių pakeitimai iš esmės nekeičia anksčiau planuotų reformų ir investicijų kryptį ar numatytos ambicijos.

Siūlomi NKL plano pakeitimai reikšmingai prisidės prie visų 6 EGADP ramsčių, ypač prie žaliosios ir skaitmeninės transformacijos. Reikšmingos papildomos investicijos į AEI padės užtikrinti pažangų, tvarų ir įtraukų Lietuvos augimą, prisidės prie socialinės ir teritorinės sanglaudos, ilgalaikio sveikatos (dėl mažėjančios taršos) gerinimo, ekonominio, socialinio ir institucinio atsparumo bei užtikrins, kad ateities kartos turės galimybę veikti tvarioje aplinkoje be iškastinio kuro.

2. Papildymo pagrindimas

NKL plano keitimas atliekamas atsižvelgiant į:

1. 2021 m. vasario 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2021/241, kuriuo nustatoma ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo priemonė (toliau – RRF reglamentas), 14 straipsnio 2 dalį, kurioje nustatyta, kad valstybė narė gali teikti

prašymą dėl paskolos paramos tuo pačiu metu, kaip ir teikdama 18 straipsnyje nurodytą ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, arba kitu metu iki 2023 m. rugpjūčio 31 d. Šiuo NKL plano keitimu teikiame prašymą suteikti 1 722,19 mln. Eur EGADP paskolą, kuri bus skirta investicijoms į AEI plėtrą, kibernetinį saugumą, pramonės žalinimą, CO₂ emisijų pramonėje mažinimą, aplinkai palankių technologijų diegimą, energetinio efektyvumo didinimą, inovatyvias ir skaitmenines technologijas, aukštos pridėtinės vertės produktų gamybos bei jų eksporto plėtrą, taip pat gynybos ir saugumo pramonės inovacijas, gynybos ir dvejopos paskirties produktų tobulinimą, mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų šioje srityje vykdymą;

2. RRF reglamento 18 straipsnio 2 dalį, kurioje nustatyta, kad kai EK pateikia paskirstytą sumą, nurodytą 12 straipsnio 3 dalyje, valstybė narė gali atnaujinti ir pateikti EK šio straipsnio 1 dalyje nurodytą ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planą, kad atsižvelgtų į atnaujintą didžiausią finansinį įnašą, apskaičiuotą remiantis 11 straipsnio 2 dalimi. Lietuvai skirtam EGADP finansavimui sumažėjus 125,5 mln. Eur, šiuo NKL plano papildymu siūloma sumažėjusias lėšas iš dalies finansuoti iš Lietuvai skirtos RePowerEU subsidijos ir EGADP paskolos lėšų;
3. 2023 m. vasario 27 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) 2023/435, kuriuo iš dalies keičiamas Reglamentas (ES) 2021/241, kiek tai susiję su skyriais „RePowerEU“ ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo planuose, ir iš dalies keičiami reglamentai (ES) Nr. 1303/2013, (ES) 2021/1060 bei (ES) 2021/1755 ir Direktyva 2003/87/EB, 21 straipsnio a ir b dalis, kuriose nustatyta, kad kiekviena valstybė narė, į savo planą įtraukdama 21c straipsnyje nurodytas reformas bei investicijas ir nurodydama numatomas jų išlaidas, gali EK pateikti prašymą skirti jos dalies neviršijančią sumą, NKL planas papildomas RePowerLT komponentu;
4. RRF reglamento 21 straipsnio 1 dalį, kurioje numatyta, kad jeigu dalies ar viso ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano, įskaitant atitinkamas tarpines reikšmes ir siektinas reikšmes, atitinkama valstybė narė dėl objektyvių aplinkybių nebegali įgyvendinti, atitinkama valstybė narė EK gali pateikti pagrįstą prašymą iš dalies arba visiškai pakeisti 20 straipsnio 1 ir 3 dalyse nurodytus Tarybos įgyvendinimo sprendimus. Šiuo NKL plano papildymu keičiamos rodiklių reikšmės, jų pasiekimo terminas, tikslinamas rodiklio aprašymas dėl objektyvių priežasčių: projektų įgyvendinimo terminų pavėlinimo ir išaugusių prekių bei paslaugų kainų. Projektų įgyvendinimas nusikėlė, nes, prasidėjus karui Ukrainoje, sutriko prekių ir paslaugų tiekimas. 2023 m. sausio mėn. infliacija sumažėjo, palyginti su 2022 m. gruodžio mėn., 20 proc., tačiau vis tiek išliko aukšta, todėl išaugo projektų įgyvendinimo kaštai.

Antroji dalis. PAPILDOMAI ĮTRAUKIAMŲ ARBA KEIČIAMŲ REFORMŲ/INVESTICIJŲ APRAŠYMAS

Komponento ŽALIOJI LIETUVOS TRANSFORMACIJA papildymas

1 lentelė. Komponentas ŽALIOJI LIETUVOS TRANSFORMACIJA: reformų ir investicijų atitiktis Tarybos rekomendacijoms ir iniciatyvoms

Eil. Nr.	Komponento reformos	Komponento investicijos	TR'2022	TR'2023	Iniciatyva
1.	Žaliųjų finansinių produktų plėtra		Mažinti bendrą priklausomybę nuo iškastinio kuro spartinant atsinaujinančiųjų energijos išteklių diegimą	Toliau mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro ir importuojamos energijos spartinant atsinaujinančiųjų energijos išteklių diegimą	ŽALINKI
2.	Gynybos ir saugumo pramonės skatinimas			Laikotarpiu po 2024 m. toliau vykdyti investicijas ir reformas, kuriomis skatinamas didesnis tvarus augimas ir išsaugoti apdairią vidutinio laikotarpio fiskalinę būklę	
3.		Paskolos įmonėms žaliosioms pramonės technologijoms įsigyti ir kurti bei aukštos pridėtinės vertės pramonės plėtrai	Didinti viešąsias investicijas į žaliąją ir skaitmeninę pertvarką	Laikotarpiu po 2024 m. toliau vykdyti investicijas ir reformas, kuriomis skatinamas didesnis tvarus augimas ir išsaugoti apdairią vidutinio laikotarpio fiskalinę būklę	ŽALINKI

1. Iššūkiai

Įsibėgėjančiai Lietuvos žaliajai transformacijai paspartinti reikia reikšmingų investicijų į ekologiškas ir mažai anglies dioksido į aplinką išskiriančias technologijas, paslaugas bei infrastruktūrą. Įmonės palaipsniui ima plėtoti vis daugiau žaliųjų projektų, žaliosios investicijos taip pat sulaukia vis daugiau investuotojų susidomėjimo, o žaliojo finansavimo poreikiams finansų rinkos dalyviai skiria daugiau dėmesio. Vis dėlto spartesniam finansų sektoriaus žalėjimui kol kas trukdo reikalingos infrastruktūros nebuvimas – nėra reikalingų su tvarumu susijusių duomenų, aiškių kriterijų ir metodų, kuriais remdamasis finansų sektorius galėtų vertinti konkrečių produktų ar projektų žalumą ir kurie būtų vienodai taikomi tiek verslui, tiek viešajam sektoriui. Šiems klausimams spręsti ir Lietuvos žaliųjų finansų ekosistemai kurti reikia tvariųjų (žaliųjų) finansų plėtrą koordinuojančio subjekto, kuris telktų žinias ir kompetencijas šioje srityje ir prisidėtų prie Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės klimato kaitos tikslų įgyvendinimo.

Pramonė yra vienas iš 3 ūkio sektorių, kurie išmeta daugiausiai ŠESD (nurodoma NEKSVP⁶). NEKSVP taip pat teigiama, kad pramonė kartu su transportu ir pastatais turi didžiausią energijos vartojimo efektyvumo didinimo potencialą. Viena iš poveikio klimatui neutralizavimo krypčių – investicijos į inovacijas pramonėje⁷. Siekiant žiedinės ekonomikos tikslų, svarbu užtikrinti efektyvų išteklių naudojimą, tačiau Lietuvoje išteklių produktyvumo rodiklis vis dar gerokai mažesnis už ES vidurkį. Didinti išteklių našumą galėtų padėti ekologinės

⁶ Nacionalinis energetikos ir klimato srities veiksmų planas 2021–2030 m. <<https://am.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-1/klimato-kaita/nacionalinis-energetikos-ir-klimato-srities-veiksmu-planas-2021-2030-m>>

⁷ Žaliojo kursas

inovacijos – šioje srityje Lietuva kol kas atsilieka nuo ES vidurkio⁸. Lietuva, norėdama išlikti konkurencinga globalioje ekonomikoje, turi didinti savo inovacinį potencialą ir efektyvumą bei skatinti steigtis ir plėstis technologijas vystančias ir inovacijas kuriančias įmones. Pasaulio kontekste Lietuva atsilieka nuo valstybių inovacijų lyderių. Europos inovacijų švieslentė rodo, kad viena iš sričių, kuriai Lietuva turėtų skirti dėmesio, yra inovacijų našumas ir efektyvumas (idėjų (prototipų) komercinimas; naujų produktų pateikimas į rinką; privačių ir valstybės investicijų gražos didėjimas). Perėjimas į aukštą pridėtinę vertę grįstą ekonomiką padėtų paspartinti inovacijų našumo augimą ir mažinti atotrūkį nuo ES vidurkio⁹.

ES gynybos pramonė šiuo metu susiduria su staiga išaugusia gynybos produktų paklausa, todėl reikia greitai prisitaikyti prie naujos rinkos situacijos. Lietuvoje gynybos ir saugumo sektoriaus įmonių yra santykinai mažai, o gynybos ir saugumo sektoriuje veikiantis verslas, nors ir turi dideles plėtros perspektyvas, tačiau yra rizikingas, todėl susiduria su finansavimo trūkumu. Dar 2019 m. atliekant apklausą kredito įstaigos nurodė, kad skolinimas gynybos ir saugumo sektoriuje veikiančiam verslui dažniausiai įmanomas tik su valstybės siūlomomis riziką mažinančiomis priemonėmis. Kad susiduriama su finansavimo problema, patvirtina ir šiame sektoriuje veikiančių ar planuojančių veikti įmonių kreipimaisi dėl valstybės paramos su gynyba ir saugumu susijusiems verslams vystyti ir plėtoti galimybių. 2020 m. duomenimis, gynybos įmonių Lietuvoje yra mažiau nei 1 proc. Daugeliu atvejų jos vykdo ir kitą veiklą (pavyzdžiui, teikia konsultavimo, tarpininkavimo ir mokymo paslaugas gynybos ir saugumo sektoriuje). Geresnės išorinio finansavimo prieigos užtikrinimas paspartintų tokių įmonių vystymąsi ir sudarytų prielaidas naujų sektoriaus žaidėjų atėjimui į rinką.

Tiek 2021 m., tiek 2022 m. bankinis finansavimas Lietuvoje yra mažesnis nei materialių investicijų prieaugis. 2019 m. įmonių investicijos į ilgalaikį materialųjį turtą sudarė 6,6 mlrd. Eur. Per 2019 m., lyginant su 2018 m., investicijos padidėjo 0,7 mlrd. Eur, arba 12 proc. 2020 m. įmonių investicijos į ilgalaikį materialųjį turtą sudarė 5,6 mlrd. Eur. Per 2020 m., lyginant su 2019 m., investicijos sumažėjo 1,3 mlrd. Eur, arba 19 proc. Mažėjimas buvo nulemtas COVID-19 pandemijos įtakos. 2021 m. įmonių investicijos į ilgalaikį materialųjį turtą sudarė 7,3 mlrd. Eur. Per 2021 m., lyginant su 2020 m., investicijos padidėjo 1,5 mlrd. Eur, arba 26 proc. Didžiausią investicijų dalį – 27 proc. – sudarė investicijos į nebaigtą statybą, 24 proc. investicijų buvo skirta transporto priemonėms įsigyti, 14 proc. – mašinoms ir įrenginiams. Kiekvienais metais ne mažiau nei 50 proc. investicijų nukreipiama į pastatus, gamybinę įrangą, transportą. Tai sudaro ne mažiau nei 3 mlrd. Eur kasmet. Visos šios investicijos finansuojamos skolintomis lėšomis arba įmonių nuosavu kapitalu. Galimybė įmonėms atlikti investicijas tiesiogiai priklauso nuo bankinio sektoriaus noro prisiimti riziką ir kapitalo rinkos priemonių. Papildomų finansinių priemonių sukūrimas sudarytų galimybes padengti rinkoje esantį finansavimo trūkumą, paskatintų didesnės apimties investicijas ir sukurtų didesnę pridėtinę vertę šalyje.

2. Tikslai

Igyvendinti Europos žaliąjį kursą pramonėje ir paskatinti gynybos ir saugumo sektoriaus plėtrą. Siekiama užtikrinti didesnę pramonės įmonių žiedišumą, dekarbonizaciją ir energijos vartojimo efektyvumą, diegti aplinkai palankias, mažaatliekes ir pažangias inovatyvias bei skaitmenines technologijas, užtikrinti aukštos pridėtinės vertės ir mažo CO₂ pėdsako produktų gamybą bei jų eksporto plėtrą, taip pat – biotechnologijų, gynybos ir saugumo bei dvejopos

⁸ Pwc (2019). Lietuvos ūkio sektorių finansavimo po 2020 m. vertinimas: Aplinkosauga.

⁹ Europos Sąjungos inovacijų švieslentė (2018), Global Innovation Index (2018), OECD (2017)

<https://ec.europa.eu/docsroom/documents/42981/attachments/1/translations/en/renditions/native>

paskirties produktų pramonės tobulinimą, mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų šiose srityse vykdymą. Aplinkai palankių technologijų diegimas atvers naujas galimybes įmonėms kurti produktus ir paslaugas, padėsiančius sumažinti išmetamųjų teršalų kiekį, ir prisitaikyti ne tik prie dabartinių klimato kaitos padarinių, ekstremalių meteorologinių reiškinių, bet ir prie numatomo jų poveikio ateityje bei infrastuktūros stiprinimo. Geresnės išorinio finansavimo prieigos užtikrinimas, nukreipiant investicijas į gynybos ir saugumo pramonės inovacijas, gynybos ir dvejopos paskirties produktų tobulinimą, paspartins pramonės įmonių vystymąsi.

Įvykiai Ukrainoje lėmė išaugusią gynybos ir saugumo sektoriaus produktų ir paslaugų paklausą bei padidėjusį interesą didinti gynybos ir saugumo pajėgumus ES šalyse bei NATO sąjungininkėse. Padidėjusi gynybos ir saugumo pramonės produkcijos bei technologijų paklausa sudarė prielaidas sektoriaus vystymuisi – įmonės sėkmingai integruojasi į gynybos ir saugumo produkcijos ir tiekimo grandines ar pačios pradeda tiekti aukštos pridėtinės vertės produktų, mokslo institucijos pradėjo vykdyti vis daugiau sektoriui aktualių MTEPI bei prototipų kūrimo veiklų. Gynybos ir saugumo pramonės plėtojimas ypač svarbus siekiant sudaryti palankias sąlygas Lietuvos gynybos ir saugumo pajėgų aprūpinimui, jų plėtrai bei nepriklausomumui nuo išorinių veiksnių. Be to, remiant gynybos ir saugumo pramonę, užtikrinant jos konkurencingumą ir skatinant jos plėtrą, siekiama suderinti Lietuvos, NATO ir ES bendros gynybos ir saugumo poreikius.

Atsižvelgiant į iškilusius iššūkius, neišvengiama būtinybė prisitaikyti prie padidėjusios paklausos, taip pat iš naujo patikrinti esamas tiekimo ir vertės grandines, kad būtų galima saugiai ir laiku pristatyti ir gaminti gynybos produktus.

Siūloma investicijos „Paskolos įmonėms žalioms pramonės technologijoms įsigyti ir kurti bei aukštos pridėtinės vertės pramonės plėtrai“ finansinė priemonė sutelks reikalingą finansavimą ir sustiprins Lietuvos pramonės gamybos pajėgumus bei pasirengimą dalyvauti tiesiogiai valdant EK su ES saugumu ir gynyba susijusias priemones.

3. Reforma „Žaliųjų finansinių produktų plėtra“

Reformos tikslas – padidinti Lietuvos patrauklumą tiems, kurie renkasi investuoti į žaliuosius finansinius produktus, ir tapti Baltijos šalių žaliųjų finansų lydere.

Reformos tikslas – padidinti Lietuvos patrauklumą tiems, kurie renkasi investuoti į žaliuosius finansinius produktus, ir tapti Baltijos šalių žaliųjų finansų lydere.

Lietuva numato artimiausius kelerius metus klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie klimato kaitos tikslams skirti reikšmingai daug viešųjų finansų lėšų, tačiau vien šių pastangų nepakaks. Remiantis EK atlikto poveikio vertinimo išvadomis, kurios paskelbtos kartu su 2014 m. sausio 22 d. Europos Komisijos komunikatu¹⁰ Europos Parlamentui, Tarybai, Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetui ir regionų komitetui dėl 2020–2030 m. klimato ir energetikos politikos strategijos, klimato tikslų įgyvendinimas Lietuvai kasmet gali kainuoti maždaug nuo 0,4 procento iki 0,9 proc. BVP. Nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane, kuriam pritarta Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2019 m. gruodžio 30 d. pasitarime (protokolas Nr. 52), nurodyta, kad klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie klimato kaitos tikslams siekti iki 2030 m. Lietuvai reikia sutelkti apie 14 mlrd. Eur, iš kurių beveik 10 mlrd. Eur numatoma padengti viešųjų finansų lėšomis. Nacionalinėje klimato kaitos valdymo darbotvarkėje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos Seimo 2021 m. birželio 30 d.

¹⁰ Nr. COM/2014/015 final

nutarimu Nr. XIV-490 „Dėl Nacionalinės klimato kaitos valdymo darbotvarkės patvirtinimo“ nustatytiems klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie klimato kaitos tikslams pasiekti lėšų poreikis ateityje tik didės.

Vienas svarbiausių ES prioritetų – Europos žaliasis kursas. Šiam prioritetui skiriamos investicijos skatina spartinti perėjimą prie klimatui draugiškos ekonomikos. Aplinkosauga, socialinė atsakomybė ir valdysena (angl. *Environmental, Social and Governance*) – 3 pagrindiniai veiksniai, į kuriuos atsižvelgiama vertinant investicijų tvarumą. Šie veiksniai pastaruoju metu įgauna vis didesnę reikšmę, todėl svarbu užtikrinti, kad į juos būtų atsižvelgta ir viešųjų bei privačių finansų srityse.

Įgyvendinant žaliųjų finansų reformą siekiama remti žaliųjų finansų plėtrą Lietuvoje, kuri apimtų tiek viešuosius, tiek privačius finansus, sukurti palankią ekosistemą žaliosioms investicijoms, sudaryti prielaidas pritraukti privataus sektoriaus investicijų žaliesiems tikslams pasiekti, skatinti kurti platesniam investuotojų ratui skirtus žaliuosius finansinius produktus, kurie leistų finansinius išteklius nukreipti į žaliuosius projektus ir taip prisidėti prie platesnės Lietuvos ekonomikos žaliosios pertvarkos. Reforma žaliųjų finansų srityje bus įgyvendinama vykdant 2023–2026 metų Lietuvos žaliųjų finansų veiksmų plano¹¹ (toliau – Planas) veiksmus, kuriais siekiama ne tik mobilizuoti viešuosius ir privačius finansus klimato kaitos švelninimo ir prisitaikymo prie klimato kaitos tikslams pasiekti, bet ir padidinti Lietuvos patrauklumą investuotojams, investuojantiems į žaliuosius finansinius produktus, bei žaliųjų finansų srityje tapti regiono lydere.

Žaliųjų finansų reformos pagrindinės kryptys:

1. Žaliųjų finansų kompetencijų ir žinių centro (toliau – centras) įsteigimas;
2. viešojo sektoriaus žaliųjų finansų plėtros skatinimas;
3. prielaidų pritraukti privataus sektoriaus investicijų žaliesiems tikslams pasiekti sudarymas;
4. prieigos prie su tvarumu susijusių duomenų užtikrinimas;
5. kompetencijų žaliųjų finansų srityje ugdymas ir visuomenės švietimas.

Planuojama, kad įgyvendinus Planą, žaliuoju aspektu įvertintų valstybės biudžeto išlaidų dalis 2026 m. sieks 50 proc. visų valstybės biudžeto išlaidų, o 2023 m. žaliųjų viešųjų pirkimų vertės dalis nuo visų viešųjų pirkimų vertės sudarys 100 proc. Be to, tikimasi, kad iki 2026 m. pabaigos bus pritraukta papildomai 900 mln. Eur privačių lėšų žaliesiems projektams įgyvendinti.

Lietuvos Respublikos finansų ministerijos iniciatyva įgyvendinant tvariųjų finansų projektą, Europos Komisijos ir Europos rekonstrukcijos ir plėtros banko ekspertai atliko studiją dėl tvaraus finansavimo Lietuvoje¹² ir pateikė rekomendacijas dėl rengiamo Lietuvos tvariųjų (žaliųjų) finansų veiksmų plano. Daug dėmesio rekomendacijose skiriama tvariųjų (žaliųjų) finansų kompetencijos centro, kuris Lietuvoje galėtų plėtoti tvaraus ženklavimo ekosistemą remdamasis tarptautine praktika, užtikrinti aktualios su tvarumu susijusios informacijos sklaidą, koordinuoti viešojo ir privataus sektorių ir mokslo įstaigų bendradarbiavimą, garsinti Lietuvą tvariųjų finansų srityje, taip pat padėtų Lietuvai tapti regiono lydere tvariųjų finansų srityje,

¹¹ [Lietuvos Respublikos finansų ministro 2023 m. gegužės 4 d. įsakymas Nr. 1K-173 „Dėl 2023–2026 metų Lietuvos žaliųjų finansų veiksmų plano patvirtinimo“](#)

¹² <https://finmin.lrv.lt/lt/naujienos/zaliosios-ekonomikos-pletra-lietuvoje-igauna-pagreiti-parengtos-rekomendacijos-lietuvos-tvariuju-zaliuju-finansu-veiksmu-planui>.

kūrimui.

Rekomendacijose pasiūlyta minėtas funkcijas priskirti konsoliduojamai NPĮ ir taip išnaudoti NPĮ jau sukauptą patirtį žaliųjų finansų srityje. Tvariųjų (žaliųjų) finansų kompetencijos funkcija numatyta Lietuvos Respublikos finansų ministerijos rengiamame 2023–2026 metų Lietuvos žaliųjų finansų veiksmų plane.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, NKL plano lėšomis bus finansuojamas atskiro NPĮ padalinio sukūrimas ir jo veiklos pradžia, kuri apims komandos subūrimą, reikiamų metodikų ir įrankių, reikalingų ekspertinės (techninės ir metodinės) pagalbos tvariųjų (žaliųjų) finansų srityje, teikimui, investicinės aplinkos gerinimui, tvaraus ženklinimo ekosistemos plėtojimui, remiantis tarptautine patirtimi, sukūrimą. Kadangi tokio subjekto Lietuvoje nebuvo, o verslo bendruomenės požiūrio keitimui, bendradarbiavimui su viešuoju sektoriumi užmezgimui bei kompetencijų sukūrimui, norint teikti kokybiškus siūlymus viešajam sektoriui dėl tvariųjų (žaliųjų) finansų plėtros bei susijusių mokslinių tyrimų, vykdys švietimo ir informavimo veiklas. Kadangi tokio subjekto Lietuvoje nebuvo, o kompetencijų sukūrimui, siekiant veiksmingai bendradarbiauti su viešuoju sektoriumi, keisti visuomenės požiūrį ir teikti kokybiškus siūlymus dėl tvariųjų (žaliųjų) finansų plėtros, reikės laiko, planuojama finansuoti ne tik NPĮ padalinio steigimą, bet ir jo veiklos pradžia

Pagrindinė už žaliųjų finansų reformą atsakinga institucija – Lietuvos Respublikos finansų ministerija. Partnerės – valstybės institucijos ir įstaigos, nacionalinė plėtos įstaiga.

4. Reforma „Gynybos ir saugumo pramonės skatinimas“

Reformos tikslas – didinti Lietuvos gynybos ir saugumo pramonės konkurencingumą, skatinti inovacijas ir investicijas į gynybos ir saugumo pramonę, taip pat skatinti lietuviškos kilmės produktų eksportą, užtikrinti glaudų krašto apsaugos, viešojo saugumo įstaigų, mokslo įstaigų ir verslo bendradarbiavimą krašto apsaugos ir saugumo srityje, siekiant valstybės ginkluotos gynybos ir viešojo saugumo užtikrinimo poreikius atitinkančios plėtros.

Lietuva, būdama pasienio valstybe, privalo nuolat užtikrinti atgrasymo strategijos įgyvendinimą, rūpintis Lietuvos diplomatinio bei kariuomenės bendradarbiavimu su NATO aljansu, šalimis sąjungininkėmis. Tačiau yra ilgamečių problemų ir reikšmingų spragų užtikrinant gynybos sektoriaus veikimą, ypač šalies strateginės partnerystės ES strateginės autonomijos kontekste, kilus krizei.

Pirmiausia pažymėtina Lietuvos geopolitinė padėtis – Lietuvos pietų ir pietryčių sienos ribojasi su rusija (Kaliningradu) ir Baltarusija, todėl karinės agresijos metu Lietuvai gresia dalinė geografinė izoliacija.

Pirmiausiai pažymėtina Lietuvos geopolitinė padėtis – Lietuvos pietų ir pietryčių sienos ribojasi su Rusija (Kaliningradu) ir Baltarusija. Todėl karinės agresijos metu Lietuvai gresia dalinė geografinė izoliacija.

Dalį gynybos ir saugumo užtikrinimo spragų atskleidė COVID-19 pandemija, kai paaiškėjo, kad medikų apsaugos priemonių rezervas buvo nepakankamas, apsaugos priemonių gamybos ir tiekimo grandinės neužtikrintos ir nekoordinuojamos. Biurokratiniai trukdžiai, medžiagų atsargų stoka, technologijų stoka apribojo galimybes įmonėms gaminti krizės metu reikalingą produkciją. Gynybos pramonė ir tiekimo saugumas gali būti suvokiamas kaip sudėtinė platesnės srities, galios politikos ar tarptautinių konfliktų dalis.

Šiuo metu Lietuvos gynybos ir saugumo pramonės ekosistema yra besiformuojanti. 2023 m.

pradžioje Lietuvoje veikė apie 100 įmonių, kurių veikla buvo susijusi su gynybos ir saugumo sritimi. Daugiausia įmonių veikla buvo susijusi su komponentų, puslaidininkių, lazerių ir optikos prietaisų gamyba.

Lietuvos gynybos ir saugumo pramonės įmonės šiuo metu negamina ginkluotės ar sunkiosios technikos. Įprastos šių įmonių produkcijos pavyzdžiai – uniformos, maistas, specialūs automobiliai sužeistiems asmenims transportuoti, elektros generatoriai sraigtasparniams ir kitokio tipo orlaiviams, transporto logistikos priežiūros paslaugos ir pan. Nors gynybos ir saugumo sektoriaus vystymasis yra paspartėjęs, pati sektoriaus bazė yra santykinai maža, t. y. Lietuvoje gynybos ir saugumo sektoriaus įmonių yra santykinai mažai. Nepaisant to, Lietuvoje yra stiprių gamintojų, veikiančių inovacijų ir technologijų srityse, tačiau dauguma jų Lietuvos rinką laiko per maža, todėl savo veiklos ateitį sieja su gaminių tiekimu kitų NATO šalių kariuomenėms.

Be to, nemažai Lietuvos įmonių, nekuriančių galutinių produktų, gamina daug komponentų, kuriuos eksportuoja kitų šalių gamintojams, tiesiogiai susijusiems su aeronautikos ir gynybos sektoriumi. Gynybos sektoriuje veikiančios Lietuvos įmonės dažniausiai nėra išskirtinai gynybos pramonės įmonės. Jos stengiasi diversifikuoti savo veiklų portfelį, t. y. užsiima ir ne su gynybos pramone susijusiomis veiklomis.

Pažymėtina, kad Lietuva priskirtina prie aukštą pridėtinę vertę kuriančių valstybių, turinčių išsilavinusią darbo jėgą, skatinančią verslo startuolius, turinčią palankią aplinką veikti verslui. Gynybos sektoriaus veiklą skatina inovacijoms imli aplinka ir valstybės politika. Pasaulio talentų konkurencingumo indekso (GTCI) (angl. *Global Talent Competitiveness Index*) ataskaitoje šalys vertinamos pagal jų gebėjimą auginti, pritraukti ir išlaikyti talentus, būtinus pažangioms pramonės ir paslaugų šakoms. Pagal šio indekso 2022 m. reitingą, Lietuva yra 32 vietoje. Ji lenkia Italiją (33 vieta), Slovakiją (35 vieta), Kiniją (36 vieta), Lenkiją (39 vieta), Graikiją (40 vieta). Daug kitų indeksų patvirtina Lietuvos geresnę nei vidutinę žinių, verslumo ir išsilavinimo būklę tiek ES, tiek ir pasauliniu mastu.

Deja, investicijas skatinanti aplinka ženkliai atsilieka nuo valstybės politikos ir reguliavimo, taikomo gynybos ir saugumo sektoriaus įmonėms. Nepaisant valstybės pastangų skatinti gynybos ir saugumo sektoriaus plėtrą, vis dar vyrauja nuostata pirkti gatavus produktus ir paslaugas, neperkeliant į šalį gebėjimų, technologijų ir pajėgumų aptarnavimo, remonto ir tobulinimo grandyse, o tai didina valstybės narės priklausomumą bei lemia jos pažeidžiamumą kilus kariniam konfliktui.

Todėl Lietuvos siekis yra įgyvendinti reformą ir paskatinti gynybos ir saugumo pramonės sektoriaus vystymąsi bei išlaikyti šalies gynybai kritines technologijas ir strategines kompetencijas šalies viduje, kaip nustatyta Lietuvos Respublikos gynybos ir saugumo pramonės plėtros 2023–2027 metais gairėse¹³.

Planuojama, kad reformą įgyvendins Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerija, kartu su Lietuvos Respublikos krašto apsaugos ministerija, Lietuvos Respublikos užsienio reikalų ministerija ir Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija. Taip pat į reformą planuojama įtraukti ir asocijuotas gynybos ir saugumo pramonės organizacijas, mokslo ir studijų institucijas ir kitas suinteresuotas įstaigas.

Planuojamomis priemonėmis, kaip nustatyta Lietuvos Respublikos gynybos ir saugumo

¹³ Lietuvos Respublikos gynybos ir saugumo pramonės plėtros 2023–2027 metais gairės: <https://e-tar.lt/portal/lt/legalAct/43f39430ffb11ed9978886e85107ab2>

pramonės plėtros 2023–2027 metais gairėse, siekiama:

- remti mokslinius bei taikomuosius tyrimus ir eksperimentinę plėtrą, įskaitant inovatyvius viešuosius pirkimus, gynybos ir saugumo srityje;
- skatinti investicijų pritraukimą, eksportą ir ieškoti užsienio partnerių;
- skatinti investicijų pritraukimą į besikuriančias ir perspektyvias labai mažas, mažas ir vidutines gynybos ir saugumo srities įmones;
- skatinti gynybos ir saugumo pramonės srities darbuotojų mokymą ir kvalifikacijos tobulinimą;
- remti Lietuvos kibernetinio saugumo sektoriaus potencialą ir skatinti Lietuvos kibernetinio saugumo srities įmonių konkurencingumą;
- atlikti gynybos ir viešojo saugumo paskirties produktų testavimą;
- įgyvendinti kitas priemones, kuriomis prisidedama prie Lietuvos strateginio pasirengimo užtikrinimo gynybos ir saugumo srityje.

Šiuo metu rengiamas detalus priemonių ir veiksmų planas siūlomos reformos tikslams pasiekti.

5. Investicija „Paskolos įmonėms žaliosioms pramonės technologijoms įsigyti ir kurti bei aukštos pridėtinės vertės pramonės plėtrai“

Investicijos tikslas – įgyvendinti Europos žaliąjį kursą pramonėje, didinant žiedžiškumą, dekarbonizaciją ir energijos vartojimo efektyvumą, diegiant aplinkai palankias, mažaatliekes ir inovatyvias bei skaitmenines technologijas, užtikrinant aukštos pridėtinės vertės ir mažo CO₂ pėdsako produktų gamybą bei jų eksporto plėtrą, taip pat biotechnologijų, gynybos ir saugumo bei dvejopos paskirties produktų pramonės tobulinimą, mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų šiose srityse vykdymą.

Siūloma finansinė priemonė prisideda prie 3 pirmųjų RRF reglamento 3 straipsnio ramsčių, ypač prie žaliosios ir skaitmeninės transformacijos, taip pat prie 2022 m. Tarybos rekomendacijos sumažinti bendrą Lietuvos priklausomybę nuo iškastinio kuro, spartinant su atsinaujinančiais energijos šaltiniais susijusių technologijų diegimą, didinant pramonės, transporto ir pastatų sektorių energijos vartojimo efektyvumą ir mažinant jų priklausomybę nuo iškastinio kuro, taip pat užtikrinti pakankamus energetikos tinklų jungčių pajėgumus.

Investiciją planuojama įgyvendinti taikant finansinę priemonę, t. y. iš investicijos lėšų numatoma teikti skolinį finansavimą (pvz., paskolas) per nacionalinę plėtros įstaigą ir (arba) finansų tarpininkus. Teikiant finansavimą, bus siekiama pritraukti papildomų privačių investuotojų (kredito įstaigų ir kitų finansų tarpininkų) lėšų.

Poreikį valstybei prisidėti prie privačių investicijų aprašytose srityse lemia šios pagrindinės priežastys:

- tradiciniai finansuotojai (tiek vietinės kredito įstaigos, tiek tarptautinės finansų institucijos) linkę finansuoti tradicinius verslus, kurie turi aiškius paskolų grąžinimo šaltinius, ir įmones, kurios turi stabilų pinigų srautą;
- įmonės, įgyvendindamos projektus, skirtus naujiems gamybiniais pajėgumams kurti (ypač plyno lauko investicijoms (angl. *Greenfield investment*), inovacijoms ar žalinimuisi, patiria rimtų iššūkių norėdamos gauti finansavimą arba finansavimas teikiamas ypač konservatyviomis sąlygomis;

- kai kurių sričių (pvz., žaliojo vandenilio gamybos) neapibrėžtumus ir (ar) Europos lygio reglamentavimo stoką tradiciniai finansuotojai laiko per didelę riziką finansavimui;
- tiek vidutinių, tiek didelių įmonių grupėse vis dažnėja atvejų, kai kredito įstaigos jau yra pasiekusios joms priimtinas vienos įmonės (įmonių grupės) finansavimo limitus;
- kredito įstaigų teikiamų paskolų terminai apsiriboja 5–6 metais, o tai sukuria per didelį spaudimą įmonių pinigų srautams, ypač gamybos žalinimo, perėjimo prie žiedinės ekonomikos ir CO₂ emisijų mažinimo srityse, t. y. įgyvendinant lėtai atsiperkančius projektus. Finansavimo poreikį įvairaus dydžio įmonėms lemia tai, kad nors smulkiąjam ir vidutiniam verslui šiuo metu skirta nemažai UAB „Investicijų ir verslo garantijos“ įgyvendinamų skolinimo priemonių ir numatoma sukurti dar kelias skolinimo priemones, finansuojamas iš Europos regioninės plėtros fondo (ESIF) lėšų, tačiau praktiškai visos šios finansinės priemonės yra (bus) labai apribotos pagal tematiką ir (arba) kitus kriterijus.

Siūloma investicijai skirti 1 mlrd. Eur EGADP paskolos lėšų. Ši suma nustatyta atlikus didelių ir vidutinių įmonių apklausą apie jų planuojamus įgyvendinti projektus (atitinkančius tikslą), įvertinus tiems projektams reikalingas finansavimo sumas, ekspertiniu vertinimu įvertinus analogiškus poreikius smulkiąjam ir vidutinio verslo segmente bei įvertinus optimalią finansavimo dalį, kuria valstybei būtų tikslinga prisidėti prie šių projektų finansavimo.

Tikslinė grupė – labai mažos, mažos ir vidutinės įmonės bei didelės įmonės.

Planuojama, kad investicijos bus teikiamos be valstybės pagalbos, t. y. rinkos sąlygomis (rinkos ar didesne palūkanų norma). Priemonės sąlygų projektas bus pateiktas konsultacijoms su rinkos dalyviais ir kitomis suinteresuotosiomis šalimis. Po konsultacijų gali būti svarstoma galimybė įtraukti valstybės pagalbos elementą, jei konsultacijų metu bus gauta pastabų dėl kainodaros. Numačius taikyti valstybės pagalbą, bus laikomasi nereikšmingos (*de minimis*) pagalbos teikimo arba Bendrojo Bendrosios Išimties Reglamento Nr. 651/2014, kuriuo tam tikrų kategorijų pagalba suderinama su vidaus rinka taikant Sutarties 107 ir 108 straipsnius nuostatų.

Siekiant išvengti dvigubo finansavimo investicijos skolinio finansavimo sandoriai, kurie bus skirti investicijoms atitinkančioms bent vienos iš išvardytų 2022–2030 metų plėtros programos valdytojos Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijos ekonomikos transformacijos ir konkurencingumo plėtros programos pažangos priemonių (toliau – Pažangos priemonė) veiklų aprašymus, turės būti didesni nei 10 mln. Eur:

- Pažangos priemonės „Sukurti nuoseklią inovacinės veiklos skatinimo sistemą“ veiklos „Investuoti į naujų aukštos pridėtinės vertės produktų kūrimo veiklas“ (Sostinės regione) ir veiklos „Trumpų vertės kūrimo grandinių formavimas ir plėtra tarp MVĮ“ (Vidurio ir vakarų Lietuvos regione);
- Pažangos priemonės „Skatinti įmones pereiti link neutralios klimatui ekonomikos“ veiklos „Tvarių produktų gamybą skatinančių technologijų diegimas pramonės įmonėse, veikiančiose sumaniosios specializacijos srityse“ (Vidurio ir vakarų Lietuvos regione);
- Pažangos priemonės „Skatinti įmones skaitmenizuotis“ veiklos „Pramonės įmonių gamybos procesų automatizavimas ir skaitmeninimo technologijų diegimas“ (Vidurio ir vakarų Lietuvos regione) ir veiklos „Aukštą pridėtinę vertę kuriančių pramonės įmonių gamybos procesų skaitmeninimas“ (Sostinės regione).

6. Tarpiniai tikslai, siektinos reikšmės ir pokyčių terminai

Reformų ir investicijų įgyvendinimo progresas bus stebimas fiksuojant 4 tarpinių ir 1 galutinio tikslo pasiekimą.

2 lentelė. Investicijos įgyvendinimo etapai

Eil. Nr.	Reforma / investicija	Tarpinis tikslas	Tarpinio tikslo paaiškinimas	Ketvirtis	Metai
1.	Žaliųjų finansinių produktų plėtra	Patvirtintas Žaliųjų finansų veiksmų planas	Parengtas ir finansų ministro įsakymu patvirtintas Lietuvos žaliųjų finansų veiksmų planas	II	2023
2.	Gynybos ir saugumo pramonės skatinimas	Patvirtintos gynybos ir saugumo pramonės plėtros 2023–2027 m. gairės	Parengtos ir įsakymu patvirtintos gynybos ir saugumo pramonės plėtros 2023–2027 m. gairės	II	2023
3.	Žaliųjų finansinių produktų plėtra	Žaliųjų finansų kompetencijų ir žinių centro sukūrimas	Nacionalinė plėtros įstaiga UAB "Investicijų ir verslo garantijos" pradeda koordinuoti tvariųjų (žaliųjų) finansų plėtrą Lietuvoje: atskirame padalinyje įdarbinti šioms veikloms dedikuoti darbuotojai, kurie rengia metodinius dokumentus, inicijuoja tyrimus, koordinuoja viešojo ir privataus sektorių bendradarbiavimą ir vykdo komunikacines bei švietimo veiklas (organizuoja renginius, publikacijas ir pan.)	IV	2023
4.	Paskolos įmonėms žaliosioms pramonės technologijoms įsigyti ir kurti bei aukštos pridėtinės vertės pramonės plėtrai	Sudarytas susitarimas su finansinės priemonės valdytoju dėl investicijai skirtų lėšų skyrimo finansinei priemonei	Sudarytas susitarimas tarp Ekonomikos ir inovacijų ministerijos, Finansų ministerijos ir nacionalinės plėtros įstaigos dėl fondų fondo (arba kontroliuojančiojo fondo) įnašo didinimo investicijai skirtų lėšų suma	IV	2024

3 lentelė. Galutiniai investicijos tikslai

Eil. Nr.	Reforma, kurios įgyvendinimui vertinti nustatytas galutinis tikslas	Galutinis tikslas	Tikslo reikšmė	Ketvirtis	Metai
1.	Paskolos įmonėms žaliosioms pramonės technologijoms įsigyti ir kurti bei aukštos pridėtinės vertės pramonės plėtrai	Suteiktas skolinis finansavimas	30	III	2026

7. Finansavimas investicijai įgyvendinti

Investiciją „Paskolos įmonėms žaliosioms pramonės technologijoms įsigyti ir kurti bei aukštos pridėtinės vertės pramonės plėtrai“ planuojama įgyvendinti EGADP paskolos, kuri sudaro 1 mlrd. Eur, lėšomis.

Reformos „Žaliųjų finansinių produktų plėtra“ veiksmą Žaliųjų finansų kompetencijų ir žinių centro sukūrimas planuojama įgyvendinti EGADP paskolos, kurią sudaro 2,54 mln. Eurų lėšomis.

Komponento VEIKSMINGAS VIEŠASIS SEKTORIUS IR PRIELAIIDOS ATSITIESTI PO PANDEMIJOS papildymas

4 lentelė. Komponentas VEIKSMINGAS VIEŠASIS SEKTORIUS IR PRIELAIIDOS ATSITIESTI PO PANDEMIJOS : reformų ir investicijų atitiktis Tarybos rekomendacijoms ir iniciatyvoms

Eil. Nr.	Komponento reformos	Komponento investicijos	TR'2022	TR'2023	Iniciatyva
1.	Administracinės naštos mažinimas verslui		Laikotarpiu po 2023 m. vykdyti fiskalinę politiką, kuria siekiama užtikrinti apdairią vidutinio laikotarpio fiskalinę būklę.		

1. Reforma „Administracinės naštos mažinimas verslui“

Reformos tikslas – užtikrinti veiksmingą ir lanksčią verslo aplinką atsisakant perteklinio reglamentavimo ir taip mažinant administracinę naštą verslo sektoriui.

Dėl perteklinio reglamentavimo šalies įmonės patiria sunkumų, kurie dažnai lemia ir kraštutinius sprendimus – verslo atsisakymą. Nesiimant deramų sprendimų, stabdomas šalies ekonominis augimas ir konkurencinis pranašumas.

Pastaraisiais metais įgyvendinamos politikos priemonės kuria verslui vis palankesnes sąlygas. Tai įrodo ir 2020 m. Pasaulio banko paskelbtas tam tikrų sričių verslo reglamentavimą vertinantis verslo sąlygų palankumo indeksas, kuriuo nustatyta, kad ES palankiausios sąlygos verslui buvo Šiaurės Europos ir Baltijos šalyse. Pasiektam proveržiui įtakos turi pasikeitusi makroekonominė ir geopolitinė situacija: EK 2022 m. duomenimis, Lietuva yra antroji šalis pagal išaugusią infliaciją Europoje (sieki 18,9 proc.). Todėl iššūkiai verslui nemažėja.

Tam imamasi kryptingų veiksmų – nuosekliai mažinama administracinė našta, tobulinama viešųjų pirkimo sistema ir gerinamos šios sistemos dalyvių kompetencijos.

2022 m. administracinė našta ūkio subjektams sumažėjo 17,59 mln. eurų, o nuo vertinimo pradžios 2014 m. iki 2022 m. pabaigos administracinė našta ūkio subjektams sumažėjo 153,68 mln. eurų.

1 paveikslas. *Administracinės naštos ūkio subjektams lygio pokyčiai* (Duomenų šaltinis: Ekonomikos ir inovacijų ministerija)

Siekdama sumažinti verslui tenkančią naštą, Ekonomikos ir inovacijų ministerija nuolat rengia praktinius prisitaikymo prie teisinio reguliavimo išlaidų vertinimo ir mažinimo mokymus teisės

aktų rengėjams ir inicijavo administracinės naštos verslui metodikos pakeitimus, kurie buvo priimti Vyriausybės nutarimu. **Priimta Administracinės naštos verslui metodika sudaro galimybes įvertinti ne tik teisiniu reguliavimu sukeltą administracinę naštą, tačiau ir bendras prisitaikymo prie tokio reguliavimo išlaidas.** Toks kompleksinis teisės aktų projektų vertinimas institucijoms 2022 m. buvo rekomenduojamas, o nuo 2023 m. sausio 1 d. tapo privalomas.

Be to, Ekonomikos ir inovacijų ministerija kartu su Vyriausybės strateginės analizės centru (STRATA) atliko esamų geresnio reglamentavimo priemonių, taikomų reguliuojant verslo sąlygas, veiksmingumo ir jų įgyvendinimo institucinės sistemos analizę¹⁴.

Siūloma reforma gerinama verslo aplinka supaprastinant procedūras, tobulinant viešųjų pirkimų sistemas, nes pirkimų efektyvumas ir greitis, skaitmeniniai sprendimai yra vieni aktualiausių mažinant administracinę naštą. Įgyvendinant šią reformą gerinamas ir viešųjų finansų valdymas, skaidrinami procesai, o tai ypač svarbu, nes viešieji pirkimai yra viena iš veiklos rūšių, kurioje kyla didžiausias korupcijos pavojus.

Viešųjų pirkimų tobulinimui įtakos turi Ekonomikos ir inovacijų ministerijos kartu su Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos ir Viešųjų pirkimų tarnyba nuo 2021 m. rugsėjo mėn. vykdomas projektas „Lietuvos viešųjų pirkimų sistemos efektyvumo didinimas įgyvendinant centralizavimo ir profesionalumo reformas“, kuris finansuojamas iš EK Struktūrinių reformų paramos programos¹⁵ ir kurio vienas iš rezultatų – siūlymai Lietuvai, kaip įgyvendinti viešųjų pirkimų profesionalumo stiprinimo ir centralizavimo reformas.

Reformą įgyvendina Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija, Ekonomikos ir inovacijų ministerija ir Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos darbo tvarka tarpusavyje koordinuodamos veiksmus kompleksinėmis reguliacinėmis ir komunikacinėmis priemonėmis:

1. Akcinių bendrovių įstatymo pakeitimu¹⁶ patikslintos nuostatos dėl visuotinio akcininkų susirinkimo protokolo priedų pateikimo tais atvejais, kai šis protokolas teikiamas tretiesiems asmenims. **Tretiesiems asmenims kartu su protokolu teikiamų dokumentų sąrašas siaurinamas.** Nuo šiol tretiesiems asmenims kartu su protokolu bus pateikiami tik esminiai dokumentai, susiję su tinkamu visuotinio akcininkų susirinkimo sušaukimu, visų akcininkų sąrašu, taip pat pastabomis dėl protokolo ir protokolą pasirašiusių asmenų išvadomis dėl šių pastabų. Šie pakeitimai sumažins ūkio subjektams administracinę naštą **daugiau nei 1,23 mln. Eur.**

2. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymo pakeitimu nustatyta, kad gamintojai ir importuotojai, Lietuvos Respublikos vidaus rinkai tiekiantys alyvas, transporto priemones, elektros ir elektroninę įrangą, baterijas ir akumulatorius, apmokestinamuosius gaminius (išskyrus baterijas ir akumulatorius), gaminių apskaitos žurnalą Bendrojoje gaminių, pakuočių ir atliekų apskaitos informacinėje sistemoje turės pildyti nebe kas mėnesį, o kas ketvirtį. Šis pakeitimas sumažina ūkio subjektams tenkančią administracinę naštą 1,85 mln. Eur.

3. Taip pat buvo atlikti veiksmai siekiant verslui palengvinti sąlygas dalyvaujant viešuosiuose pirkimuose: Nuosekliai plėtojamas viešosios įstaigos CPO LT elektroninis

¹⁴ <https://strata.gov.lt/wp-content/uploads/2022/05/20220520-geresnio-reglamentavimo-analize.pdf>.

¹⁵ [Projektas „Lietuvos Viešųjų pirkimų sistemos efektyvumo didinimas įgyvendinant centralizavimo ir profesionalumo reformas“ | Ekonomikos ir inovacijų ministerija \(lr.lt\)](#)

¹⁶ Lietuvos Respublikos akcinių bendrovių įstatymo Nr. VIII-1835 2, 15, 17, 21, 27, 28, 29, 30, 30(1), 32, 34, 37, 37², 40, 42, 45, 47, 47¹, 51 ir 78 straipsniu, priedo pakeitimo ir įstatymo papildymo 46¹ straipsniu įstatymo projektas.

katalogas, kuriame pirkimai vyksta automatizuotu būdu ir verslas greitai, paprastai, skaidriai ir pagal standartines sąlygas gali pasiūlyti prekes, paslaugas ir darbus. Verslui dalyvavimas tokiuose pirkimuose sutaupo nemažai laiko, sukuria aiškumą ir didina pasitikėjimą valstybe. Kasmet viešoji įstaiga CPO LT katalogą papildo daugiau nei 10 pirkimo modulių ir 2022 m. pabaigoje kataloge buvo sukurti 83 pirkimo moduliai. 2022 m. viešoji įstaiga CPO LT skyrė dėmesio katalogui žalinti ir atnaujino visus pirkimo modulius, kad juose perkančiosios organizacijos galėtų vykdyti žaliuosius pirkimus. Tokiu būdu sudarytos sąlygos verslui lengviau prisitaikyti prie žaliųjų pirkimų reikalavimų, nes jie yra standartizuoti ir iš anksto žinomi. Šiuo metu viešoji įstaiga CPO LT modernizuoja informacinę sistemą, kurioje realizuotas elektroninis katalogas. Modernizuotos informacinės privalumai – sutarčių pasirašymas vyks elektroniniu būdu, bus sukurta sutarčių įgyvendinimo posistemė, įdiegta sąsaja su kitomis valstybės informacinėmis sistemomis (pvz., valstybės registras, informacinė sistema „Saulė“, „e. sąskaita“) dar labiau palengvins prekių tiekėjų ir paslaugų teikėjų dalyvavimą viešuosiuose pirkimuose, bus standartizuotas modulių programavimas (tai sutrumpins modulių sukūrimo laiką), aplinka prekių tiekėjams ir paslaugų teikėjams taps draugiškesnė (sujungiamos visos pirkimų sistemos, tiek skirtos perkančiosioms organizacijoms, tiek privatiems subjektams dėl būsto modernizavimo). Planuojama, kad nauja viešosios įstaigos CPO LT informacinė sistema veikti turėtų pradėti 2024 m. pabaigoje.

Už reformos įgyvendinimą atsakinga Ekonomikos ir inovacijų ministerija.

2. Tarpiniai tikslai, siektinos reikšmės ir pokyčių terminai

Reformos įgyvendinimo progresas bus stebimas fiksuojant 3 tarpinių ir 2 galutinių tikslų pasiekimą.

5 lentelė. Investicijos įgyvendinimo etapai

Eil. Nr.	Reforma / investicija	Tarpinis tikslas	Tarpinio tikslo paaiškinimas	Ketvirtis	Metai
1.	Administracinės naštos mažinimas verslui	Įsigalioja Akcinių bendrovių įstatymo pakeitimas, siaurinantis tretiesiems asmenims kartu su protokolu teikiamų dokumentų sąrašą	Parengtas ir patvirtintas Akcinių bendrovių įstatymo pakeitimas	IV	2022
2.	Administracinės naštos mažinimas verslui	Nustatyta, kad gaminių apskaitos žurnalą Vieningoje gaminių, pakuočių ir atliekų apskaitos informacinėje sistemoje pildyti nebe kas mėnesį, o kas ketvirtį.	Parengtas ir aplinkos ministro įsakymu patvirtintas Gaminių apskaitos ir atliekų tvarkymo organizavimo veikos ataskaitų teikimo taisyklių pakeitimas	I	2022
3.	Administracinės naštos mažinimas verslui	Iki 2025 m. išplėstas viešosios įstaigos CPO LT elektroninis katalogas.	Viešosios įstaigos CPO LT elektroninis katalogas bus išplėstas naujais pirkimo moduliais, kas sudarys galimybes verslui pasiūlyti daugiau prekių, paslaugų ar darbų elektroniniame kataloge, kuriame prekių tiekėjų ir paslaugų teikėjų varžymasis vyksta greitai, paprastai ir skaidriai.	IV	2025

Komponento DAUGIAU GALIMYBIŲ KIEKVIENAM AKTYVIAI KURTI ŠALIES GEROVĘ papildymas

6 lentelė. Komponentas DAUGIAU GALIMYBIŲ KIEKVIENAM AKTYVIAI KURTI ŠALIES GEROVĘ : reformų ir investicijų atitiktis Tarybos rekomendacijoms ir iniciatyvoms

Eil. Nr.	Komponento reformos	Komponento investicijos	TR'2022	TR'2023	Iniciatyva
1.	Socialinių paslaugų kokybės užtikrinimas		Mažinti socialinių paslaugų planavimo ir teikimo fragmentaciją	Mažinti socialinių paslaugų planavimo ir teikimo fragmentaciją	TOBULĖKI

1. Reforma „Socialinių paslaugų kokybės užtikrinimas“

Reformos tikslas – tobulinti socialinės srities darbuotojų kompetencijas, siekiant atpažinti ir atliepti socialinių paslaugų gavėjų individualius poreikius bei padėti jiems spręsti kylančias socialines problemas ar padėti jų išvengti ateityje, taip gerinant socialinių paslaugų kokybę.

Iki 2022 m. už socialinių paslaugų srities darbuotojų profesinės kompetencijos tobulinimą buvo atsakingas Socialinių paslaugų priežiūros departamentas prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos nuomone, remiantis socialinio darbo ekspertų, specialistų įžvalgomis, toks reguliavimas buvo nepakankamas ir neatitinkantis socialinių paslaugų srities darbuotojų poreikių dalyvauti tikslinguose, nuo socialinių paslaugų srities darbuotojo darbo pobūdžio, tikslinės klientų grupės priklausančiuose mokymuose. Pradėta svarstyti, kas galėtų užtikrinti siekiamą tikslingumą, lankstumą ir novatoriškumą.

Socialinis darbas – daugialypė profesija, reikalaujanti nuolatinio socialinių paslaugų srities darbuotojų tobulėjimo. Svarbūs aspektai, pavyzdžiui, mokymosi temų, programų kokybė bei atitiktis esamiems poreikiams, pačių specialistų sąmoningumas ir noras gauti trūkstamų žinių bei gebėjimų, jų naudojimas praktikoje, yra reikšmingi siekiant kokybiškų socialinių paslaugų.

Aštuonioliktojoje Lietuvos Respublikos Vyriausybės programoje numatyta, kad socialinės srities specialistų specifinių kompetencijų trūkumas rinkoje lemia netolygią teikiamų socialinių paslaugų kokybę, paslaugų trūkumą, darbuotojų „perdegimą“. Trūksta galimybių specializuotis, mokymų ir praktikos, taip pat tolesnio tobulėjimo galimybių. Vienas iš būdų spręsti išvardytas problemas yra stiprinti socialinio darbuotojo profesiją keliant profesinę kompetenciją.

Diskutuojant su socialinio darbo ekspertais ir ieškant geriausio varianto priimtas sprendimas konkurso būdu atrinkti juridinį asmenį ar kitą organizaciją, jų padalinį, kuris organizuotų ir (ar) vykdytų socialinių paslaugų srities darbuotojų profesinės kompetencijos tobulinimą. Įkuriant Socialinių paslaugų srities darbuotojų profesinių kompetencijų tobulinimo centrą buvo siekiama socialinių paslaugų srities darbuotojų reguliacijos mechanizmo sukūrimo, siekiant užtikrinti socialinio darbo kaip profesinės veiklos vidinį suderinamumą, reguliarių, tikslingą, socialinių paslaugų srities darbuotojų poreikius atitinkantį profesinės kompetencijos tobulinimą. Tai tiesiogiai susiję su socialinių paslaugų kokybės užtikrinimu bei jos gerinimu, siekiant atpažinti ir atliepti socialinių paslaugų gavėjų individualius poreikius bei padėti jiems spręsti kylančias socialines problemas ar padėti jų išvengti ateityje.

Nuo 2022 m. spalio 26 d. Lietuvoje veikia Socialinių paslaugų srities darbuotojų profesinių kompetencijų tobulinimo centras, kuris yra atsakingas už nemokamų mokymų organizavimą ir vedimą, metodinės pagalbos teikimą, inovatyvių socialinių paslaugų teikimo metodų diegimą, naujų socialinių paslaugų srities darbuotojų palydėjimą jų profesinėje veikloje ir kitus dalykus. Socialinių paslaugų srities darbuotojų profesinių kompetencijų tobulinimo centro funkcijas

atlieka Lietuvos socialinių darbuotojų asociacija.

2022 m. lapkričio ir gruodžio mėn. Socialinių paslaugų srities darbuotojų profesinių kompetencijų tobulinimo centras įvykdė 50 mokymų, kuriuose dalyvavo 1 200 mokymų dalyvių: 594 socialiniai darbuotojai, 374 individualios priežiūros darbuotojai ir 232 socialinių paslaugų įstaigų vadovai. Mokymų dalyviai iš 58 skirtingų Lietuvos savivaldybių, dirbantys su pačiomis įvairiausiomis socialinių paslaugų gavėjų grupėmis. 2023 m. numatytas apmokyti socialinių paslaugų srities darbuotojų skaičius – 8 000. Iki dabar jau yra suorganizuoti 81 mokymai, kuriuose dalyvavo 4 774 mokymų dalyviai: 2 399 socialiniai darbuotojai, 1 971 individualios priežiūros darbuotojas, 404 socialinių paslaugų įstaigų vadovai. Mokymų dalyviai yra iš 60, t. y. visų, Lietuvos savivaldybių. Šiais metais suplanuota, bet dar neįgyvendinta, dar apie 50 mokymų.

2. Tarpiniai tikslai, siektinos reikšmės ir pokyčių terminai

Reformos įgyvendinimo stebėsenai į NKL planą įtraukiamas tarpinis pasiekimo rodiklis.

7 lentelė. Investicijos įgyvendinimo etapai

Eil. Nr.	Reforma / investicija	Tarpinis tikslas	Tarpinio tikslo paaiškinimas	Ketvirtis	Metai
1.	Socialinių paslaugų kokybės užtikrinimas	Įkurtas Socialinių paslaugų srities darbuotojų profesinių kompetencijų tobulinimo centras	Įkurtas Socialinių paslaugų srities darbuotojų profesinių kompetencijų tobulinimo centras	IV	2022

REPOWER EU SKYRIUS

1. Tikslas

Iš REPowerEU numatytos finansuoti priemonės tiesiogiai **prisidės prie taupymo tikslo**, nes planuojama finansuoti daugiabučių namų renovaciją, netaisytų vidaus vandenų transporto priemonių įsigijimą, AEI plėtrą.

Daugiabučiai gyvenamieji pastatai Lietuvoje sunaudoja daugiausia, t. y. 54 proc., galutinės suvartojamos šilumos energijos. Būtent šioje srityje, kuri sudaro 60 proc. visų Lietuvos pastatų fondo pagal plotą, didžiausias šilumos energijos kiekio taupymo potencialas. Pastatų renovacija prisidės prie pastatų energijos vartojimo efektyvumo didinimo, mažins iškastinio kuro paklausą.

Technologiškai pasenęs ir taršus Lietuvos transporto parkas generuoja net 71 proc. NOx kiekio, beveik trečdaliį visų šalyje generuojamų ŠESD ir beveik ketvirtadaliį kietųjų dalelių. Neigiamą transporto sektoriaus poveikį aplinkai ir klimatui lemia mažas energijos vartojimo efektyvumas, dominuojantys vidaus degimo varikliai, maža degalų iš AEI naudojimo apimtis (2019 m. – 4,04 proc.). Transporto sektoriuje, kurį sudaro kelių, geležinkelių, oro ir vidaus vandenų transportas, didžiausia tarša 2018 m. teko kelių transportui – 95 proc., lengvųjų automobilių tarša jame sudaro beveik 60 proc., krovinių – 36 proc. Kadangi Lietuvoje neišnaudotos galimybės sumažinti aplinkos taršą dalį kelionių organizuojant vandenų keliais, netaisytų vidaus vandenų transporto priemonių įsigijimas padės geriau plėtoti šiuos kelius.

2022 m. III ketv. Centrinėje ir Rytų Europoje didmeninė elektros energijos kaina buvo daugiau nei 300 proc. aukštesnė nei tuo pačiu laikotarpiu prieš metus¹⁷. Vidutinė elektros kaina NORDPOOL biržoje 2022 m. rugpjūčio mėn. pasiekė istorines visų laikų aukštumas – 223 Eur/MWh¹⁸ (kaina tuo pačiu laikotarpiu prieš metus – 68 Eur/MWh). Mažmeninės prekybos elektros energija segmente Lietuva buvo viena iš brangiausiai mokėjusių ES valstybių narių. Nors AEI plėtra šalyje išlieka aktyvi, vietinė elektros energijos generacija Lietuvoje užtikrina tik apie trečdaliį šalies elektros energijos poreikio. Todėl Lietuva spartina ir skiria ženkliai investicijas į elektros energijos gamybos iš AEI įrenginių plėtrą, sudarydama sąlygas į juos investuoti fiziniams ir juridiniams asmenims. Investicijos į AEI padės mažinti energijos išteklių importą, padės pasigaminti pigesnės ir švaresnės vietinės energijos, o tai padės sumažinti išlaidas gyventojams ir verslui.

2. Reformų ir investicijų aprašymas

a) Santrauka

8 lentelė. REPowerEU lėšomis finansuojamos reformos/investicijos

Esamos / papildytos reformos/investicijos finansuojamos subsidija (21a, 21b(2), 18(2) straipsniai)		
Komponento/investicijos pavadinimas	Tarybos įgyvendinimo sprendimo, kuriuo patvirtinta komponentas/investicija, numeris ¹⁹ (kur taikoma)	Finansavimas komponentui/reformai ir (arba) investicijai įgyvendinti
Investicija „Energetikos sistemos modeliavimo studija“		2,4 mln. Eur
Parama pastatų renovacijai		52,84 mln. Eur

¹⁷ [Quarterly Report on European Electricity markets Q3 2022.pdf \(europa.eu\)](#)

¹⁸ [Quarterly Report on European Electricity markets Q3 2022.pdf \(europa.eu\)](#)

¹⁹ Pagal 21c straipsnio 1 dalį valstybės narės gali esamų priemonių plėtrą perkelti į REPowerEU skyrių. Remdamosi 21c straipsnio 2 dalimi, valstybės narės, kurių didžiausias finansinis įnašas sumažintas po 2022 m. birželio mėn. atnaujinimo, gali perkelti esamas priemones į REPowerEU skyrių jų nedidindamos.

Esamos / papildytos reformos/investicijos finansuojamos <u>subsidija</u> (21a, 21b(2), 18(2) straipsniai)		
Komponento/investicijos pavadinimas	Tarybos įgyvendinimo sprendimo, kuriuo patvirtinta komponentas/investicija, numeris ¹⁹ (kur taikoma)	Finansavimas komponentui/reforma i ir (arba) investicijai įgyvendinti
Investicija „Parama švarioms vidaus vandens transporto priemonėms įsigyti“		9,09 mln. Eur
B. 2 komponentas. Žalioji Lietuvos transformacija B.1.1. 1 reforma „Daugiau šalyje tvariai pagamintos elektros energijos“ B.1.1.2. 2 papriemonė. Parama AEI (saulės ir vėjo) elektrinių sausumoje ir individualių kaupimo įrenginių statybai. Investicinė parama AEI elektrinių (saulės) statybai	2021 m. liepos 28 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas Nr. CM 4171/21 LT-C[C2]-R[B-1-1-.B-1-1-2-c-]	114,75 mln. Eur
B. 2 komponentas. Žalioji Lietuvos transformacija B.1.1. 1 reforma „Daugiau šalyje tvariai pagamintos elektros energijos“ B.1.1.2. 2 papriemonė. Parama AEI (saulės ir vėjo) elektrinių sausumoje ir individualių kaupimo įrenginių statybai. Investicinė parama AEI elektrinių (vėjo elektrinėms sausumoje) statybai	2021 m. liepos 28 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas Nr. CM 4171/21 LT-C[C2]-R[B-1-1-.B-1-1-2-a-]	19,32 mln. Eur
Esamos / papildytos reformos/investicijos finansuojamos <u>paskola</u> (14 straipsniai)		
Parama AEI elektrinėms (saulės ir vėjo energijos). Investicinė parama AEI elektrinių (saulės) statybai		588,72 mln. Eur
Parama AEI elektrinėms (saulės ir vėjo energijos). Investicinė parama AEI jėgainėms (vėjo jėgainėms sausumoje) statyti		93,31 mln. Eur

b) REPowerEU tikslai

Lietuva prisideda prie energijos išteklių taupymo tikslų 2022 m. rugsėjo 7 d. Lietuvos Vyriausybės priimtame Energijos taupymo priemonių plane²⁰, kuris buvo parengtas pagal EK, Tarptautinės energetikos agentūros, Lietuvos energetikos agentūros rekomendacijas²¹ ir kitų valstybių gerąsias praktikas, nustatytomis priemonėmis. Plane buvo nustatyti tikslai ir rekomendacijos, siekiant padidinti energijos vartojimo efektyvumą ir sumažinti energijos kaštus viešajame sektoriuje, savivaldybėse, privačiose įmonėse ir namų ūkiuose. Viešajam sektoriui nustatyti privalomi įsipareigojimai, o kiti subjektai raginami įgyvendinti rekomendacijas. Pavyzdžiui, viešajame sektoriuje suvartojamos elektros energijos ir šilumos kiekis per artimiausius 2 metus turėtų sumažėti bent 20 proc., kas leistų sutaupyti apie 100 mln. Eur. Skaičiuojama, kad verslui ir gyventojams įgyvendinus rekomendacijas, pakeitus savo elgesį ir įgyvendinus skirtas investicijas per 2 metus verslas galėtų sutaupyti apie 300 mln. Eur elektros ir šilumos kaštų, o gyventojai – apie 400 mln. Eur.

Taip pat Vyriausybė, pasitelkdama nacionalines ir ES lėšomis finansuojamas programas siekia padėti sumažinti namų ūkiams tenkančią išaugusių energijos kainų naštą ir didinti jų energijos vartojimo efektyvumą:

- pakeisti neefektyvius biomasės katilus į efektyvias AEI naudojančias priemones (pavyzdžiui, naujos kartos biodegalų katilai, šilumos siurbliai);
- renovuoti daugiabučius ir privačius namus;
- modernizuoti daugiabučių šildymo punktus;

²⁰ <https://enmin.lrv.lt/lt/veiklos-sritys-3/energijos-vartojimo-efektyvumas/sektoriaus-apzvalga>

²¹ <https://www.ena.lt/uploads/PDF-EVE/Energijos-taupymo-gaires-2022-09-16.pdf>

- modernizuoti šildymo įvadus, individualią šilumos ir karšto vandens apskaitą;
- įdiegti saulės kolektorinius vandens šildytuvus.

Lietuva nuosekliai siekia Nacionalinėje energetinės nepriklausomybės strategijoje, Nacionalinėje klimato kaitos politikos valdymo strategijoje, Nacionaliniame energetikos ir klimato srities veiksmų plane ir Nacionaliniame pažangos plane užsibrėžtų žaliosios transformacijos tikslų ir suplanuotų viešosios politikos priemonių. Reikšmingiausi žaliosios pertvarkos Lietuvoje finansavimo šaltiniai – ES lėšomis finansuojamos programos. Bendra ES investicijų į žaliąją transformaciją vertė iki 2027 m. siekia 6,2 mlrd. Eur.

Žaliosios pertvarkos finansavimo šaltiniai:

- Sanglaudos politika – 1,87 mlrd. Eur;
- Naujos kartos Lietuva – 0,97 mlrd. Eur;
- Teisingos pertvarkos fondas – 0,26 mlrd. Eur;
- Bendroji žemės ūkio politika – 1,58 mlrd. Eur;
- Modernizavimo fondas – 0,70 mlrd. Eur;
- Klimato kaitos programa – 0,80 mlrd. Eur.

Įgyvendinant ES lėšomis finansuojamas programas užtikrinama jų tarpusavio sinergija, papildomumas, suderinamumas ir eliminuojama dvigubo finansavimo rizika.

Lietuva svariai prisideda prie visų REPowerEU tikslų, tačiau reikšmingiausiai prie REPowerEU siekio paspartinti perėjimą prie švarios energijos gamybos, ypač iš AEI, taip pat prie energijos tiekimo įvairinimo tikslo, nes ilguoju laikotarpiu Lietuva potencialiai siekia tapti elektros energiją iš AEI eksportuojančia valstybe.

Papildomų REPowerEU priemonių reikia, nes nacionalinės institucijos ir ekspertai yra apskaičiavę, kad, norėdama įvykdyti ES lygiu nustatytus įsipareigojimus kovai su klimato kaita nuo 2020 m. iki 2030 m., Lietuva į šią sritį turėtų investuoti 14 mlrd. Eur. Verslo ir visuomenės žaliajai transformacijai Lietuva yra įsipareigojusi skirti bent 10 mlrd. Eur viešųjų finansų. Atnaujinamas NEKSVP bei prasidėjus rusijos kariniams veiksams Ukrainoje išaugęs poreikis spartinti energetinę nepriklausomybę ir perėjimą prie švarios energijos, tikėtina, dar labiau padidins žaliajai pertvarkai ir ŠESD mažinimui reikalingų investicijų poreikį.

Prie REPowerEU tikslų jau šiuo metu tiesiogiai prisideda NKL plano komponentas „Žalioji Lietuvos transformacija“, kuriuo siekiama šalyje pagaminti daugiau tvarios elektros energijos, judėti neteršiant aplinkos, vykdyti spartesnę pastatų renovaciją ir vystyti tvarią urbanistinę aplinką bei pereiti prie žiedinės ekonomikos ir didinti ŠESD absorbcinius pajėgumus.

Siūlomos naujos ir papildomos REPowerEU investicijos reikšmingai prisidės prie 3 iš jau šiuo metu NKL planu įgyvendintų (ir toliau įgyvendinamų) reformų ir investicinių veiksmų. Iki 2023 m. I ketv. pabaigos Lietuva įgyvendino 3 reformas, kurios tiesiogiai susijusios su REPowerEU lėšomis finansuoti siūlomomis papildomomis investicijomis:

- pakeisti Lietuvos Respublikos energetikos, Lietuvos Respublikos elektros energetikos ir Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymai. Šie teisės aktai įtvirtino, kad viešoji įstaiga Lietuvos energetikos agentūra konsultuos ir teiks pagalbą veiklos energetikos sektoriuje klausimais, įskaitant procedūrų ir informacijos laiku suteikimą pareiškėjams. Todėl papildomos investicijos į elektros energijos gamybą iš AEI iš REPowerEU lėšų bus įgyvendinamos efektyviau. Taip pat viešoji įstaiga Lietuvos energetikos agentūra parengs LT100 galimybių studiją, kuri įgalins tolesnę Lietuvos AEI plėtrą;

- įsteigtas ir pradėjo veikti Darnaus judumo fondas.
- įsteigtas ir pradėjo veikti Pastatų renovacijos kompetencijų centras, kurio veikla prisidės prie pastatų renovacijos spartinimo. Iš REPowerEU lėšų skiriamas papildomas finansavimas leis padidinti renovacijos tempus.

Iki karo Ukrainoje pradžios apie tris ketvirtadalius Lietuvai reikalingos naftos ir dujų buvo gaunama iš rusijos. 2020 m. Lietuvos gamtinių dujų importas iš rusijos siekė 42 proc. (ES vidurkis – 44 proc.), o žalios naftos – 73 proc. (ES vidurkis – 47 proc.). Atsižvelgiant į Lietuvos geografinę ir geopolitinę situaciją, energetinis saugumas yra integrali Lietuvos nacionalinio saugumo dalis, kuriai teikiamas padidintas dėmesys. Per pastarąjį dešimtmetį, nuosekliai įgyvendinant energetinio saugumo politikos priemones, Lietuva sugebėjo išsilaikyti nuo rusiškų energijos išteklių priklausomybės.

c) Reformų ir investicijų aprašymas

9 lentelė. REPowerEU skyriaus: reformų ir investicijų atitiktis Tarybos rekomendacijoms ir iniciatyvoms

Eil. Nr.	Komponento reformos	Komponento investicijos	TR'2022	TR'2023	Iniciatyva
1.	Investicinės aplinkos EAI vystytojams gerinimas		Mažinti bendrą priklausomybę nuo iškastinio kuro spartinant atsinaujinančiųjų energijos išteklių diegimą	Toliau mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro ir importuojamos energijos spartinant atsinaujinančiųjų energijos išteklių diegimą	ŽALINKI
2.		Lietuvos energetikos sistemos modeliavimo studija – LT100	Mažinti bendrą priklausomybę nuo iškastinio kuro spartinant atsinaujinančiųjų energijos išteklių diegimą	Toliau mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro ir importuojamos energijos spartinant atsinaujinančiųjų energijos išteklių diegimą	ŽALINKI
3.		Investicinė parama AEI elektrinėms (saulės ir vėjo elektrinėms sausumoje)	Mažinti bendrą priklausomybę nuo iškastinio kuro spartinant atsinaujinančiųjų energijos išteklių diegimą	Toliau mažinti priklausomybę nuo iškastinio kuro ir importuojamos energijos spartinant atsinaujinančiųjų energijos išteklių diegimą	ŽALINKI
4.		Skatinti įsigyti netašias vidaus vandens transporto priemones		didinant viešojo ir darniojo transporto naudojimą	ŽALINKI

Reforma „Investicinės aplinkos EAI vystytojams gerinimas“

Reformos tikslas – supaprastinti administracines sąlygas, gerinti investicinę aplinką AEI vystytojams, paskatinti palankesnę visuomenės požiūrį į AEI plėtrą bei didinti Lietuvos energetinę nepriklausomybę užtikrinant elektros energijos poreikio padengimą vietine generacija, užtikrinti energetinį saugumą, suvaldyti augančias energetikos kainas ir mažinti klimato kaitą.

Seimas, reaguodamas į po rusijos karinės agresijos prieš Ukrainą kilusius energetinio saugumo ir padidėjusių energijos išteklių kainų keliamus iššūkius 2022 m. birželio 28 d., priėmė įstatymų projektų pakeitimus, kartu vadinamus „Proveržio paketu“. Paketą sudaro priemonės (reforminiai veiksmai), kuriomis buvo supaprastintos administracinės sąlygos. Be kita ko priemonėmis bus prisidedama prie AEI plėtros ir kovos su klimato kaita.

Pakeitimais įteisinama ir nauja – hibridinės elektrinės – sąvoka, taip sukuriant efektyvų tinklo pralaidumą. Tai suteiks galimybę viename tinklo taške prijungti skirtingas AEI elektrines (pvz., saulės ir vėjo) ir (ar) kaupimo įrenginius (baterijas) nesumuojant jų galios, kas leis efektyviausiu būdu išnaudoti elektros tinklą ir pasiekti maksimalias gamybos apimtis. Elektrinę prijungiant prie tinklų, bus vertinama leistina generuoti galia, o ne visų generavimo šaltinių įrengtoji galia – tai leis įrengti daugiau pajėgumų neplečiant tinklo. Taip pat hibridinėms elektrinėms bus išduodamas vienas leidimas plėtoti ir leidimas gaminti, taip mažinant administracinę naštą.

Lietuva siekia, kad 2030 m. kas trečias šalies vartotojas pats pasigamintų elektros energijos. Tai įgyvendinant, atsisakoma plėtros ir elektros gamybos leidimų visiems gaminantiems vartotojams (iki šiol jų nereikėjo tik gaminančių vartotojų elektrinėms iki 30 kW).

Lietuva reglamentuotomis leidimų išdavimo procedūromis užtikrina, kad leidimų išdavimo procesas nebūtų ilgesnis nei 1 metai visoms elektrinėms. O atsisakius leidimo gaminti ir leidimo plėtoti, užtikrinama, kad šie procesai dar sutrumpėtų, taip gaminantiems vartotojams sukuriant supaprastintą leidimų išdavimo procesą, kai nereikia kreiptis į Valstybinę energetikos reguliavimo tarybą ir laukti patvirtinimo dėl elektrinės statybos. Taip pat, iš asmenų, statančių dvi skirtingas elektrines, jungiamas į vieną prijungimo tašką, nereikalaujant dviejų atskirų leidimų, užtikrinamas mažesnis procedūrų skaičius.

Lietuva reglamentuotomis leidimų išdavimo procedūromis užtikrina, kad leidimų išdavimo procesas nebūtų ilgesnis nei 1 metai visoms elektrinėms. O atsisakius leidimo gaminti ir leidimo plėtoti, užtikrinama, kad šie procesai dar sutrumpėtų. Taip pat, iš asmenų, statančių dvi skirtingas elektrines, jungiamas į vieną prijungimo tašką, nereikalaujant dviejų atskirų leidimų, užtikrinamas mažesnis procedūrų skaičius.

Lietuvoje išduodami 3 pagrindiniai leidimai atsinaujinančių energijos išteklius naudojančių elektrinių plėtros procese – leidimas plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus, statybą leidžiantis dokumentas bei leidimas gaminti elektros energiją. Visų šių leidimų išdavimo procesas netrunka ilgiau nei 1 metų visoms elektrinėms, nepriklausomai nuo jų galios.

Siekiant plėtoti atsinaujinančius išteklius naudojančią elektrinę (įrenginį) būtina gauti leidimą plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus (toliau – leidimas plėtrai). Pastačius (įrengus) elektrinę (įrenginį), būtina gauti leidimą gaminti elektros energiją (toliau – leidimas gaminti). Atkreiptinas dėmesys, kad leidimas plėtrai nereikalingas asmenims, numatantiems statyti ar įrengti elektros energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginius, kurių įrengtoji galia ne didesnė kaip 100 kW, ir leidimas gaminti nereikalingas asmenims, numatantiems gaminti elektros energiją ne didesnės kaip 100 kW įrengtosios galios elektros energijos iš atsinaujinančių išteklių gamybos įrenginiuose.

Lentelėje yra pateikiami standartiniai leidimų išplėtoti atsinaujinančius išteklius naudojančią elektrinę (elektros energijos gamybos įrenginį) priklausomai nuo numatomos statyti (įrengti) elektrinės įrengtosios galios, išdavimo laikotarpiai:

Pagrindinės procedūros AEI plėtrai	Standartinis leidimų išdavimo laikotarpis kiekvienai elektrinei (nuo prašymo pateikimo iki išdavimo)	Leidimų išdavimas gaminantiems vartotojams	Elektrinėms iki 100 kW	Hibridinėms elektrinėms

organizuoja atrankos dėl poveikio aplinkai vertinimo ir (ar) poveikio aplinkai vertinimo ir visuomenės sveikatai vertinimo procedūras, d.d.	iki 55	iki 20	iki 20	iki 55
kreipiasi į elektros tinklų operatorių dėl išankstinių prijungimo sąlygų išdavimo ir jas gauna, d.d.	iki 20	0	0	iki 20
teikia prašymą Valstybinei energetikos reguliavimo tarybai dėl leidimo plėtrai išdavimo ir jį gauna, d.d.	iki 20	0	0	iki 20
kreipiasi į elektros tinklų operatorių dėl prijungimo sąlygų išdavimo, d.d.	iki 20	iki 20	iki 20	iki 20
asmuo privalo gauti statybą leidžiantį dokumentą – statybos leidimą arba rašytinį pritarimą statinio projektui, d.d.	iki 20	iki 20	iki 20	iki 20
pastatęs (įrengęs) elektrinę (elektros energijos gamybos įrenginį) kreipiasi į Valstybinę energetikos reguliavimo tarybą dėl leidimo gaminti elektros energiją ir jį gauna, d.d.	iki 20	0	0	iki 20
Trukmė viso, d.d.:	155	60 vietoje 155	60 vietoje 155	155 vietoje 310

Šie atlikti reforminiai energetikos sektoriaus pakeitimai ne tik daugiau nei du kartus sutrumpina pagrindinių leidimų išdavimo procedūras, supaprastina elektrinių plėtros procesus gaminantiems vartotojams, elektrinėms iki 100 kW bei hibridinės elektrinėms, mažina gamintojų patiriamas išlaidas leidimų išdavimui, leidžia efektyviau išnaudoti tinklus neinvestuojant į elektros tinklų plėtrą, tačiau kartu leidžia įgyvendinti ir viršyti RED II ir RED III nustatytus reikalavimus dėl leidimų išdavimo terminų bei įgyvendina REPowerEU tikslus bei užtikrina sklandžią ir greitą žaliosios energetikos plėtrą.

Reforma prisidės įgyvendinant TR'2022 ir TR'2023 mažinant bendrą priklausomybę nuo iškastinio kuro spartinant atsinaujinančiųjų energijos išteklių diegimą, taip pat, hibridinių elektrinių atveju, užtikrinti efektyvų energetikos tinklų panaudojimą.

Pagrindinė už reformą atsakinga institucija – Lietuvos Respublikos energetikos ministerija. Partneriai – valstybės institucijos ir įstaigos.

[Investicija „Lietuvos energetikos sistemos modeliavimo studija – LT100 \(Pasirengimas tolesnei vietinės elektros energijos gamybos pajėgumų plėtrai ir elektros energijos sistemos perėjimui prie 100 proc. AEI\)“](#)

Tikslas – parengti Lietuvos energetikos sistemos modeliavimo studiją (toliau – modeliavimo studija LT100), kurioje, atlikus Lietuvos energetikos sektoriaus vertinimą, būtų pateikti pasiūlymai, kaip Lietuvai kuo anksčiau tapti visiškai elektros energija apsirūpinančia valstybe ir pasiekti, kad Lietuvoje 100 proc. suvartojamos elektros energijos būtų pagaminama iš AEI.

Lietuva yra išsikėlus²² siekį 2030 m. elektros energijos, pagamintos iš AEI, dalį, palyginti su šalies bendroju galutiniu elektros suvartojimu, padidinti ne mažiau kaip iki 70 proc., o 2045 m. pasiekti 100 proc. rodiklį. NENS numatyta²³ siekti, kad visa bendrai suvartojama šalies elektros energija būtų pagaminta vietoje. Šie tikslai taip pat atitinka bendruosius ES iškeltus strateginių

²² Lietuvos Respublikos atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymo 1 straipsnio 5 dalies 2 punktas.

²³ Nacionalinė energetinės nepriklausomybės strategija, 8 psl.

reformų tikslus, numatytus „Neutralizuoto poveikio klimatui ekonomika iki 2050 m.“ vizijoje ir „REPowerEU“ veiksmų plane. Būsimo elektros energijos suvartojimo Lietuvoje prognozės, paskelbtos studijoje „Raida 2050“²⁴, rodo, kad iki 2050 m. suvartojimas turėtų augti nuo 13 TWh iki 20 TWh. AEI plėtra, daugiausia saulės ir vėjo elektrinių, taip pat augantis vartojimas kuria naujus iššūkius Lietuvos elektros energetikos sistemai. Pastaruoju metu atliktų tyrimų²⁵ dėl perėjimo prie 100 proc. AEI išvadose nurodoma, kad AEI dalies nuo bendro išteklių suvartojimo augimas iki 80–90 proc. nereikalauja pernelyg didelių investicijų ar naujų sprendimų, tačiau pasiekti likusių 10–20 proc. rodiklį sudėtinga tiek dėl techninių, tiek dėl investicinių priežasčių. Todėl Lietuvai, siekiančiai kuo greičiau apsirūpinti elektra iš AEI, būtina atlikti detalią ir duomenimis grįstą studiją, kurioje būtų numatyti tolesnės AEI plėtros planai.

Modeliavimo studiją LT100 parengs VšĮ Lietuvos energetikos agentūra (toliau – LEA), kurios vienintelė savininkė yra valstybė²⁶ ir kuri jungtinės veiklos pagrindu dirba kartu su ne pelno siekiančia taikomųjų tyrimų Nacionaline atsinaujinančios energetikos laboratorija, pavaldžia JAV Energetikos departamentui (angl. *National Renewable Energy Laboratory*).

Modeliavimo studija LT100 bus siekiama spęsti šiuos uždavinius: atlikti Lietuvos elektros sektoriaus perėjimo prie 100 proc. AEI scenarijų analizę ir parengti Lietuvos energetikos sektoriaus transformacijos modelį, atlikti elektros energijos skirstymo tinklo analizę ir suplanuoti jo plėtrą, įvertinti žaliajo vandenilio ir kitų atsinaujinančių dujų gamybos ir panaudojimo elektros energetikos sektoriuje galimybes ir atlikti ŠESD emisijų, oro kokybės ir naudos sveikatai tyrimą.

Scenarijų analizės užduotyje numatyta sukurti Lietuvos energetikos sistemos transformacijos modelį, kurį taikant būtų patikrinti skirtingi būdai, kaip Lietuvai pasiekti 100 proc. AEI elektros sektoriuje ir visiškai apsirūpinti elektros energija. Bus pateikti pasiūlymai dėl šių tikslų pasiekimo būdų, įvertinant energijos saugojimo strategijas ir galimybes, adekvatumo tikslus, perdavimo tinklų plėtros poreikį, poreikio valdymą, pajėgumų planavimą, tarp sisteminę jungtis, sinchronizaciją su kontinentinės Europos elektros tinklais, transporto ir pramonės elektrifikacijos įtaką, centrinį ir individualų šildymą bei jo pokytį.

Įgyvendinant elektros skirstymo tinklo analizės ir planavimo uždavinį bus vertinamas skirstymo tinklo pasirengimas dirbti elektros gamybai naudojant 100 proc. AEI. Taip pat bus pateiktos rekomendacijos, kaip pagerinti dabartinę tinklo būklę (reikalingos investicijos, operaciniai pokyčiai ir kt.) ir pasirengti platesnei paskirstytųjų energijos išteklių (angl. DER – *distributed energy resources*) plėtrai bei elektrifikacijai.

Vertinant žaliajo vandenilio ir kitų atsinaujinančių dujų gamybos ir panaudojimo elektros energetikos sektoriuje galimybes, bus atliekama techninė ir investicinė žaliajo vandenilio potencialo energijos gamyboje analizė, vertinamas AEI elektros energijos poreikis vandenilio gamybai, vandenilio įtaka ŠESD emisijų sumažinimui ir vandenilio galimybės kitų sektorių dekarbonizacijai.

Atliekant ŠESD emisijų, oro kokybės ir naudos sveikatai tyrimus bus kiekybiškai vertinama perėjimo prie 100 proc. AEI scenarijų įtaka ŠESD emisijų mažėjimui, taip pat įvertinta oro kokybė (įskaitant taršą, kylančią iš energijos gamybos) ir įtaka šalies visuomenės sveikatai.

Planuojama, kad modeliavimo studijos LT100 rezultatai bus įvairių energetinių modelių rinkinys, sudarysiantis bendrą Lietuvos energetikos sistemos transformacijos modelį.

²⁴ Studija „Scenario Building for the Evolution of Lithuanian Power Sector for 2020-2050“, DNV-GL. 7 psl. https://www.litgrid.eu/uploads/files/dir564/dir28/dir1/15_0.php

²⁵ Cochran, Jaquelin, Paul Denholm, 2021. Studija „The Los Angeles 100% Renewable Energy Study“.

Golden, CO: National Renewable Energy Laboratory. 12 dalis, 9 psl. <https://maps.nrel.gov/la100/la100-study/report>

²⁶ Lietuvos Respublikos energetikos įstatymo 13¹ straipsnio 1 dalis.

Naudojantis sukurtu modeliu, bus modeliuojami pagrindiniai transformacijos scenarijai. Kartu bus integruojamos kitų modeliavimo studijos LT100 dalių išvados. Gavus rezultatus bus atsakyta į klausimus apie technologinius pasirinkimus, reikalingas įgyvendinimo priemonės ir būtinas investicijas, siekiant Lietuvos tikslų pereiti prie 100 proc. AEI ir tapti visiškai elektra apsirūpinančia valstybe, kartu užtikrinant energetinį saugumą, patikimumą ir ekonominį naudingumą. Modeliavimo studija LT100 taps pagrindu atnaujinti ir patikslinti energetikos srities strateginių planavimo dokumentų įgyvendinimo priemonės.

Tikslinė grupė, kuriai aktualūs planuojamos modeliavimo studijos LT100 rezultatai, yra valstybės institucijos, dalyvaujančios formuojant valstybės politiką energetikos sektoriuje ir priimančios sprendimus dėl AEI ir elektros tinklų plėtros, energijos perdavimo ir skirstymo operatoriai, verslas, kuris planuoja investuoti į AEI plėtrą ir susijusias technologijas, taip pat elektros energijos, pagamintos iš AEI, vartotojai. Modeliavimo studijos LT100 rengimas reikšmingai prisidės prie tarptautiškumo skatinimo ir analitinių gebėjimų bei mokslinių kompetencijų stiprinimo Lietuvoje, taip sudarant galimybes Lietuvoje formuoti įrodymais grįstą valstybės politiką energetikos sektoriuje. Modeliavimo studijos LT100 rezultatai bus vieši ir prieinami visiems suinteresuotiems asmenims.

Aukščiau aprašyta investicija neatsiejama komponento „Žalioji Lietuvos transformacija“ reformos „Daugiau šalyje tvariai pagamintos elektros energijos“ dalis.

Investicinė parama AEI elektrinėms (saulės ir vėjo elektrinėms sausumoje)

Neišprovokuota ir nepateisinama rusijos karinė agresija prieš Ukrainą iš esmės padidino ES elektros energijos rinkos kainas: 2022 m. III ketvirtį Centrinėje ir Rytų Europoje didmeninė elektros energijos kaina buvo daugiau nei 300proc. aukštesnė nei tuo pačiu laikotarpiu prieš metus²⁷. Vidutinė elektros kaina NORDPOOL biržoje 2022 m. rugpjūčio mėnesį pasiekė istorines visų laikų aukštumas – 223 Eur/MWh²⁸ (kaina tuo pačiu laikotarpiu prieš metus – 68 Eur/MWh). Mažmeninės prekybos elektros energija segmente Lietuva buvo viena iš brangiausiai mokėjusių ES šalių narių. Nors atsinaujinančių energijos išteklių plėtra šalyje išlieka aktyvi, vietinė elektros energijos generacija Lietuvoje užtikrina tik apie trečdalį šalies elektros energijos poreikio. Todėl Lietuva spartina ir nukreipia ženklias investicijas į elektros energijos gamybos iš atsinaujinančių išteklių įrenginių plėtrą, sudarydama sąlygas į juos investuoti fiziniams ir juridiniams asmenims.

REPowerEU lėšomis siekiama sukurti finansines priemones, kurios paspartintų reikšmingą elektros energijos kainos ir iškastinio kuro importo mažėjimą, užtikrintų valstybės energetinę nepriklausomybę, didesnę verslo, viešojo bei namų ūkio sektorių energetinį savarankiškumą ir kartu prisidėtų prie tvaraus energetinio nepritekliaus Lietuvoje sumažinimo.

Siekiant sukurti finansines priemones, 2022 m. IV ketvirtį buvo pradėtas išankstinio (*ex-ante*) vertinimo ataskaitos „Energijos efektyvumo didinimas ūkio subjektams ir atsinaujinančių energijos išteklių plėtra“ (toliau – išankstinis vertinimas) atnaujinimas ir papildymas, kaip tai nustatyta 2021 m. birželio 24 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento Nr.2021/1060 58 straipsnio 3 dalyje.²⁹ Remiantis preliminariais *ex-ante* vertinimo išvadomis, finansines priemones tikslingiausia sukurti nuo 2015 m. veikiančiame kontroliuojančiame fonde „Energijos efektyvumo fondas“ (toliau – ENEF)³⁰, kuriame šiuo metu yra dvi finansinės priemonės: garantijos gatvių apšvietimo sistemų modernizavimui ir paskolos centrinės valdžios viešųjų

²⁷ [Quarterly Report on European Electricity markets Q3 2022.pdf \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1060&from=EN)

²⁸ [Quarterly Report on European Electricity markets Q3 2022.pdf \(europa.eu\)](https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1060&from=EN)

²⁹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1060&from=EN>

³⁰ https://www.vipa.lt/paslaugos/energijos_efektyvumo_fondas/

pastatų modernizavimui. ENEF įsteigtas trišale sutartimi tarp Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos ir nacionalinės plėtros įstaigos, dalyvaujančios pagal Europos Parlamento ir Tarybos reglamento Nr.2021/1060 59 straipsnio 3 dalį³¹. Kontroliuojantįjį fondą ENEF siekiama papildyti REPowerEU paskolos lėšomis sukuriant naujas finansines priemones, kurias įgyvendinus bus sukurta 608 MW naujų elektros energijos gamybos iš AEI pajėgumų. Planuojama, kad investicijas į naujų elektros energijos gamybos iš AEI pajėgumų plėtrą atliks 3 tikslinės grupės:

1. Atsinaujinančių išteklių energetikos bendrijos ir piliečių energetikos bendrijos (toliau – AIEB ir PEB), kurių veikla nukreipta į energetinio nepritekliaus mažinimą. Atsinaujinančių išteklių energetikos išteklių energetikos įstatymo ir Elektros energetikos įstatymų pakeitimais prielaidos kurti AIEB ir PEB buvo sudarytos jau 2020 m., tačiau 2023 m. pradžioje šių bendrijų Lietuvoje dar nebuvo įregistruota. AIEB ir PEB veikla turi didelį potencialą reikšmingai sumažinti energetinį nepriteklį ir prisidėti prie regioninės plėtros. Šiai tikslinei grupei teikiamas prioritetas REPowerEU plane, o Elektros energetikos įstatyme numatyta pirmumo teisė rezervuojant skirstomųjų elektros tinklų pralaidumą. Siekiant sukurti palankias sąlygas kurti AIEB ir PEB, kurių veikla tiesiogiai mažinamas energetinį nepriteklį patiriančių asmenų skaičius, ENEF kuriama nauja finansinė priemonė. Finansinės priemonės struktūra pagal *ex-ante* vertinimą yra dotacija ir ilgalaikė paskola, teikiamos pagal Bendrąjį Bendrosios Išimties Reglamentą Nr. 651/2014. Planuojama iki 100 proc. investicijų vertės be pridėtinės vertės mokesčio finansuoti AIEB ir PEB investicijas į naujų AEI pajėgumų sukūrimą, užtikrinant techninę pagalbą AIEB ir PEB susikūrimui bei optimalių techninių sprendinių parinkimui.

2. Verslo subjektai. Elektros energijos kaina verslo subjektams yra svarbus konkurencingumą lemiantis veiksnys. Įmonių socialinės atsakomybės politika vis dažniau apima ir sprendimą veikloje naudoti tik iš AEI pagamintą elektros energiją. Privačių juridinių asmenų investicijos į AEI jau yra skatinamos skiriant dotacijas ir finansinius instrumentus Modernizavimo fondo, Klimato kaitos programos ir 2021–2027 m. ES fondų investicijų programos bei EGADP lėšomis, tačiau taikomi įmonių dydžio, veiklos geografijos³² bei ekonominės veiklos rūšių klasifikatoriaus apribojimai nesukuria palankių prielaidų visoms verslo įmonėms susikurti energijos gamybos iš AEI pajėgumų. Todėl ENEF kuriama nauja finansinė priemonė visiems elektros energiją vartojantiems verslo subjektams, nenustatant apribojimų įmonių dydžiui, vykdomai ekonominei veiklai ir veiklos geografijai. Šia finansine priemone reikšmingai papildomos REPowerEU dotacijos lėšos, suplanuotos investicijoms į elektros energijos iš AEI pajėgumų sukūrimą. REPowerEU paskolos lėšų prieinamumas verslo subjektams bus užtikrintas po to, kai bus baigta finansuoti projektus, finansuojamus iš REPowerEU dotacijos. Finansinė priemonė pagal *ex-ante* vertinimą yra paskola.

3. Viešieji juridiniai asmenys. Siekiant užtikrinti tvarią fiskalinę politiką, numatyta sukurti prielaidas viešųjų paslaugų teikėjams gaminti elektros energiją iš AEI. Finansinė priemonė kuriama finansuoti valstybės, savivaldybių bei privačių fizinių ir juridinių asmenų įsteigtų viešąsias paslaugas teikiančių juridinių asmenų investicijas į AEI plėtrą. REPowerEU dotacijos lėšomis ši tikslinė grupė finansuota nebuvo, tačiau ji užima svarbią dalį bendroje elektros energijos vartojimo struktūroje. Finansinė priemonė pagal *ex-ante* vertinimą yra paskola.

³¹ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32021R1060&from=EN>

³² 2021–2027 m. ES fondų investicijų programoje Lietuva padalinta į du regionus: labiau išsivysčiusį Vilniaus regioną ir Vidurio ir Vakarų Lietuvos regioną.

Didžiausią svarto efektą – iki 1,33 – tikimasi pasiekti verslo subjektams skirta finansinė priemonė. Todėl planuojama, kad į ENEF bus investuota ne tik REPowerEU paskolos, bet ir dotacijos lėšų – 28,378 MEUR, kurios bus panaudotos finansinėms priemonėms verslui kurti. REPowerEU dotacijos lėšomis bus sukurtos prielaidos pasirašyti sutarčių dėl 72 MW investicijų į elektros energijos gamybos iš atsinaujinančių energijos išteklių įrenginius finansavimo iš ENEF. Viešųjų juridinių asmenų tikslinėje grupėje tikėtinas svarto efektas yra 1,1, AEIB ir PEB – 1. Šių suplanuotų finansinių priemonių įgyvendinimui 2023 m. bus pakeista ENEF sutartis. Kvietimai naudoti finansinėms priemonėms skirtas lėšas bus paskelbti 2024 m. I ketv., o finansavimo sutartys su tikslinėmis grupėmis sukurti naujus pajėgumus sudarytos iki 2026 m. II ketvirčio pabaigos. Iš viso 680 MW naujų pajėgumų bus sukurti REPowerEU paskolos lėšomis (608 MW) ir REPowerEU dotacijos lėšomis (72 MW). Elektros energijos gamyba naujai sukurtuose AEI įrenginiuose bus pradėta 2028 m. I ketvirtį.

ENEF valdymą ir investavimo strategijos įgyvendinimo priežiūrą vykdys priežiūros komitetas, sudarytas iš Finansų ir Energetikos ministerijos atstovų. Priežiūros komiteto veiklą reglamentuoja darbo reglamentas. Nacionalinė plėtros įstaiga, įgyvendindama ENEF investavimo strategiją, atliks ENEF lėšomis finansuojamų projektų atranką, pasirašys sutartis su galutiniais naudos gavėjais, vykdys projektų įgyvendinimo stebėseną ir projektų įgyvendinimo kontrolę ir teiks ataskaitas priežiūros komitetui.

Aukščiau aprašyta investicija neatsiejama komponento „Žalioji Lietuvos transformacija“ reformos „Daugiau šalyje tvariai pagamintos elektros energijos“ dalis.

[Investicija „Skatinti įsigyti netaršias vidaus vandenų transporto priemones“](#)

Tikslas – plėtoti alternatyvų švaresnį ir pigesnį krovinių gabenimo būdą, mažinti sunkiasvorių transporto priemonių taršą.

Lietuvoje trūksta netaršių vandens transporto priemonių bei infrastruktūros jiems prižiūrėti ir remontuoti. Dėl to siekiama sudaryti galimybę ir skatinti šiuo metu keliais vežamus vidaus krovinius vežti alternatyviais būdais – vidaus vandenų keliais. Trumpųjų nuotolių laivyba ir veiksmingos netaršios transporto priemonės gali prisidėti prie krovininio transporto žalinimo. Siekiant skatinti mažiau taršų krovinių vežimą, būtina numatyti paskatas ir paramą netaršiam vidaus vandens kelių transportui įsigyti. Investicija į netaršų vandens transportą padės mažinti sunkiasvorio transporto išmetamą taršą, didinti alternatyviųjų degalų naudojimą.

Numatoma finansinė paskata (preliminari finansavimo forma – paskola ir dotacija arba dotacija su sąlyga) įsigyti įrangą, reikalingą kroviniams gabenti vidaus vandenimis su nuline emisija. Su šia įranga būtų galima gabenti 100 tūkst. tonų krovinių per metus. Investicija leistų 5,5 karto sumažinti išmetamą CO₂ kiekį, palyginti su dyzeliniais vandens ir sausumos varikliais, vienam tonkilometriui (t/km). Plečiant elektrinių laivų parką ir plukdant 5 mln. t krovinių maršrutu tarp dviejų didžiausių miestų Kaunas–Klaipėda, būtų galima sutaupyti 110 tūkst. t CO₂ (*Vytauto Didžiojo universiteto krovinių gabenimo iš Klaipėdos į Kauną vidaus vandens keliais efektyvumo studija*).

Tikslinė grupė – AB Vidaus vandens kelių direkcija. Planuojama parama (dalis – dotacija, dalis – paskola arba dotacija su sąlyga) reikalingai įrangai – elektriniam laivui, baržai ir elektriniam kranui – įsigyti. Laivas, turintis elektros pavarą, stums nesavaeigę baržą, ant kurios bus sukrauti konteineriai ar kiti kroviniai. Elektrinis kranas reikalingas kroviniams krauti į laivą Kauno Marvelės uoste.

Iki 2023 m. I ketv. pabaigos numatoma užbaigti EIB užsakymu atliekamą elektrinių laivų projekto galimybių studiją. Taip pat, užbaigus projektą „TEN-T tinklo kelio E41 modernizavimas“, finansuojamą Europos Sąjungos regioninės plėtros fondo lėšomis pagal 2014–2020 metų Europos Sąjungos fondų investicijų veiksmų programą, iki 2023 m. pabaigos bus pagerintos laivybos sąlygos tarptautinės reikšmės kelyje E41 Nemuno upės ruože nuo 225,6 km iki Žiočių. Investuojant EGADP lėšas, 2024 m. bus įsigyta nesavaeigė barža ir elektrinis kranas, 2025 m. – elektra varomas laivas. ESFIP ar nacionalinio biudžeto lėšų netaršioms vandens transporto priemonėms įsigyti nenumatoma.

Valstybės pagalba netaršioms vidaus vandenų transporto priemonėms įsigyti taikoma pagal 2014 m. birželio 17 d. Komisijos reglamento (ES) Nr. 651/2014, kuriuo tam tikrų kategorijų pagalba skelbiama suderinama su vidaus rinka taikant Sutarties 107 ir 108 straipsnius, 36 straipsnį.

Aukščiau aprašyta investicija neatsiejama komponento „Žalioji Lietuvos transformacija“ reformos „Judame neteršdami aplinkos“ dalis.

B.1.3. 3 reforma „Spartesnė pastatų renovacija ir tvari urbanistinė aplinka“

B.1.3.4. 4 papriemonė. Parama pastatų renovacijai

Nurodytai papriemonei papildomai skiriama 52,84 mln. Eur REPowerEU subsidijos. Informacija apie intervencijas, kurios pagal reformos B.1.3.4. 4 papriemonę „Parama pastatų renovacijai“ papildomai finansuojamos REPowerEU lėšomis pateikiama priede „NKL keitimas (žalimas)“.

d) Tarpiniai tikslai, siektinos reikšmės ir pokyčių terminai

Reformos ir investicijų įgyvendinimo progresas bus stebimas fiksuojant 5 tarpinių ir 6 galutinių tikslų pasiekimą.

10 lentelė. Investicijos įgyvendinimo etapai

Eil. Nr.	Reforma / investicija	Tarpinis tikslas	Tarpinio tikslo paaiškinimas	Ketvirtis	Metai
1.	Investicinės aplinkos EAI vystytojams gerinimas	Įsigalioję teisės aktai, kuriais siekiama reglamentuoti greitesnes ir paprastesnes administracines procedūras dėl atsinaujinančius energijos išteklius naudojančių elektrinių plėtros gaminantiems vartotojams, elektrinėms iki 100 kW ir hibridinėms elektrinėms	Sumažintas leidimų, reikalingų atsinaujinančius energijos išteklius naudojančių elektrinių plėtrai, skaičius	III	2022
2.	Investicinė parama AEI elektrinėms (saulės ir vėjo elektrinėms sausumoje)	Pakeista trišalė Energijos efektyvumo fondo sutartis	2015 m. vasario 18 d. sudaryta ir šiuo metu galiojanti Energijos efektyvumo fondo sutartis, sudaryta tarp Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, Lietuvos Respublikos energetikos ministerijos ir nacionalinės plėtros įstaigos pakeista, papildant ją nuostatomis dėl REPowerEU lėšų panaudojimo sukuriant naujas finansines priemones. Sutartimi nustatoma, kad Energijos efektyvumo fonde sukuriamos naujos finansinės priemonės bus skirtos finansuoti investicijas į elektros energijos gamybos iš atsinaujinančių energijos išteklių plėtrą, kurias atliks: 1) atsinaujinančių išteklių energetikos bendrijos	IV	2023

Eil. Nr.	Reforma / investicija	Tarpinis tikslas	Tarpinio tikslo paaiškinimas	Ketvirtis	Metai
			ir piliečių energetikos bendrijos, kurių veikla nukreipta į energetinio nepritekliaus mažinimą, 2) verslo subjektai; 3) viešieji juridiniai asmenys.		
3.	Investicinė parama AEI elektrinėms (saulės ir vėjo elektrinėms sausumoje)	Paskelbtas Nacionalinės plėtros įstaigos kvietimas teikti paraiškas atsinaujinančių išteklių energetikos bendrijoms ir (arba) piliečių energetikos bendrijos	Nacionalinės plėtros įstaigos skelbia kvietimą atsinaujinančių išteklių energetikos bendrijoms ir (arba) piliečių energetikos bendrijos teikti paraiškas finansuoti (dotacija ir paskola) jų investicijoms į naujus įrenginius, gaminančius elektros energiją iš AEI.	IV	2023
4.	Investicinė parama AEI elektrinėms (saulės ir vėjo elektrinėms sausumoje)	Paskelbtas Nacionalinės plėtros įstaigos kvietimas teikti paraiškas viešųjų paslaugų teikėjams	Nacionalinės plėtros įstaigos skelbia kvietimą viešųjų paslaugų teikėjams teikti paraiškas paskoloms finansuoti jų investicijoms į naujus įrenginius, gaminančius elektros energiją iš AEI	III	2024
5.	Investicinė parama AEI elektrinėms (saulės ir vėjo elektrinėms sausumoje)	Paskelbtas Nacionalinės plėtros įstaigos kvietimas teikti paraiškas verslo subjektams	Nacionalinės plėtros įstaigos skelbia kvietimą verslo subjektams teikti paraiškas paskoloms finansuoti jų investicijoms į naujus įrenginius, gaminančius elektros energiją iš AEI	I	2025

11 lentelė. Galutiniai reformų ir investicijos tikslai

Eil. Nr.	Reforma, kurios įgyvendinimui vertinti nustatytas galutinis tikslas	Galutinis tikslas	Tikslo reikšmė	Ketvirtis	Metai
1.	Investicija „Skatinti įsigyti netaršias vidaus vandenų transporto priemones“	Įsigyta nesavaeigė barža	1	I	2024
2.	Investicija „Skatinti įsigyti netaršias vidaus vandenų transporto priemones“	Įsigytas 100 proc. elektrinis kranas	1	IV	2024
3.	Investicija „Skatinti įsigyti netaršias vidaus vandenų transporto priemones“	Įsigytas 100 proc. elektra varomas laivas	1	III	2025
4.	Lietuvos energetikos sistemos modeliavimo studija – LT100	Lietuvos energetikos sistemos modeliavimo studijos užbaigimas	1	II	2026
5.	Investicinė parama AEI elektrinėms (saulės ir vėjo elektrinėms sausumoje)	Pasirašyta sutarčių dėl investicijų į elektros energijos gamybos iš atsinaujinančių energijos išteklių įrenginius finansavimo iš (MW)	680	II	2026
6.	Spartesnė pastatų renovacija ir tvari urbanistinė aplinka	Renovuotų daugiabučių namų plotas, m ²	222 000	II	2026

e) Projektai, turintys tarpvalstybinį arba daugiašalį aspektą arba poveikį

Per 2022 m. Lietuvos galutinės elektros energijos suvartojimas siekė 11,19 TWh, o 77 proc. šios energijos buvo importuota iš ES³³. Per 2022 m. vietinė elektros generacija iš AEI padidėjo 59,9 proc. ir bendra AEI elektros generacija leido patenkinti 22,7 proc. šalies elektros poreikio. 2023 m. pradžioje iš viso buvo 606 MW galios saulės jėgainių, iš kurių 505,7 MW buvo

³³ <https://www.litgrid.eu/index.php/energetikos-sistema/elektros-energetikos-sistemos-informacija/elektros-gamybos-ir-vartojimo-balanso-duomenys/2287>

instaliuotos gaminančių vartotojų statusu.

Dėl istorinių priežasčių Lietuvos aukštos įtampos elektros perdavimo tinklai yra tiesiogiai sujungti su aukštos įtampos jungtimis Latvijoje, Baltarusijoje ir Kaliningradu. Šios tarpusavio jungtys įgalina didelės apimties energijos apsikeitimus tarp kaimyninių valstybių energijos sistemų. Pagrindinis Lietuvos ir kitų Baltijos šalių energetikos sektoriaus tikslas yra integracija į Europos elektros rinką ir Europos kontinentinį tinklą („ENTSO E“) iki 2025 m. Šis tikslas taip pat yra įvardintas ES energetikos politikos dokumentuose (Europos energetinio saugumo strategija, Energetikos sąjungos strategijoje kaip bendro intereso projektas, itin svarbus ES energetiniam saugumui, Keturtašio bendrojo intereso projektų sąrašas). Lietuvos elektros perdavimo tinklą eksploatuoja AB Litgrid, kuris reguliuoja elektros srautus ir užtikrina nacionalinės energetikos sistemos stabilumą. Taip pat AB Litgrid atsakingas už Lietuvos elektros rinkos integraciją ir vystymą bei Baltijos valstybių elektros jungčių sinchronizaciją su kontinentine Europa. Siekiant sinchronizacijos su kontinentine Europa buvo sukurtos elektros jungtys su Lenkija (2015 m. „LitPolLink“ – 500MW) ir povandeninis kabelis su Švedija (2016 m. „NordBalt“ – 700 MW). Taip pat svarstoma vienintelės Baltijos šalyse energetikos sistemos balansavime veikiančios tokio tipo Kruonio hidroakumuliacinės elektrinės plėtra (Kruonis HAE). Kruonio HAE šiuo metu veikia 4 agregatai, tačiau pirminis elektrinės dizaino projektas leidžia įrengti dar 4 agregatus. Šiuo metu vyksta pasiruošiamasis darbas, jog būtų įrengtas 110 MW galios 5-asis agregatas.

Siūlomos REPowerEU ir EGADP paskolos investicijos leis sukurti papildomus 584 MW elektros gamybos pajėgumų iš AEI, kurie leistų pagaminti po 2,5–3 TWh elektros per metus. Prognozuojama, kad įgyvendinus šią ir kitas investicijas – pagamintos elektros kiekis iš AEI padidės iki 5,6 TWh 2030 m. (2021 m. – 2,1 TWh). Sumažėjęs poreikis importuoti energiją ne tik padidins energetinį Lietuvos saugumą, bet ir leis užtikrinti, jog bent 70 proc. elektros energijos poreikio 2030 m. bus patenkinta iš AEI šaltinių.

Lietuva vystydama AEI elektros pajėgumus remiasi laipsniškos integracijos, įperkamo ir skaidrumo bei aktyvaus galutinių energijos vartotojų įtraukimo principais. Kuriami nauji AEI pajėgumai didina vietinę elektros generaciją, todėl mažina elektros poreikį, kas koreguoja vietinę paklausą ir didina elektros pasiūlą tarp ES valstybių. Dėl besitęsiančios Lietuvos ir kitų kaimyninių valstybių energetikos sektoriaus sinchronizacijos su kontinentine Europa, investicijos į AEI laikytinos projektu, turinčiu daugiašalį poveikį bei atnešančiu teigiamą poveikį Sąjungos energetiniam ir tiekimo saugumui.

Kita REPowerEU investicija į netaršų krovinių gabenimą Nemuno keliu E41 skatinimą prisidės prie tarpvalstybinio poveikio, nes minimas vidaus vandenų ruožas priklauso TEN-T pagrindiniam kelių tinklui. 2013–2020 m. vidaus vandenimis (be Smiltynės perkėlos) vidutiniškai gabenta 31 tūkst. t. krovinių. 2021 ir 2022 m. gabentas krovinių kiekis išaugo apie 3 kartus, lyginant su įprastu gabenamu per metus krovinių kiekiu, atitinkamai iki 147,6 ir 303 tūkst. t. dėl vykdyto modernizavimo projekto ir projektui reikalingų medžiagų gabenimo. Ši investicija leis padidinti gabenamų krovinių (įskaitant tarptautinių) skaičių vidaus vandenimis, be kita ko sumažins kelių transporto srautus ir su tuo susijusią taršą. Kadangi visi keliai turi turėti intermodalumą – šis kelias nėra išimtis ir bus užtikrinamas intermodalumas su kitais TEN-T tinklais: Kaune su keliais ir geležinkeliu bei Klaipėdoje su keliais, geležinkeliais ir jūros transportu.

- f) Konsultacijos su vietos ir regionų valdžios institucijomis ir kitais atitinkamais suinteresuotaisiais subjektais

Konsultacijos su partneriais aprašytos 3 dalies 4 skyriuje.

- g) Skaitmeninis matmuo

Šiame skyriuje numatytos reformos ir investicijos tiesiogiai neprisidės prie skaitmeninio matmens.

- h) Klimato ir aplinkos žymėjimas

REPowerEU skyriaus priemonės ženkliai papildys investicijas, kurios prisideda prie žaliosios pertvarkos tikslų siekimo, t. y. dar didesniu procentu bus prisidedama prie numatyto 37 proc. klimato politikos tikslo įgyvendinimo.

Visos skyriaus investicijos iš esmės 100 proc. prisideda prie kovos su klimato kaita ir 40 proc. prie aplinkosaugos taksonomijos ir sudaro apie 894 mln. Eur. (99 proc. visų skyriaus lėšų). Investicijos prisidės prie 028, 029, 025bis ir 082bis intervencinių priemonių sričių.

Detali intervencijų logika ir reformų bei investicijų sąryšis su ES ir nacionalinio lygmens strategijomis bei tikslai pristatyti skyriaus aprašyme. Apibendrinant, REPowerEU skyriaus reformomis siekiama investuoti į AEI (saulės ir vėjo) elektrinių sausumoje ir individualių kaupimo įrenginių statybą, taip pat į pastatų renovaciją ir švarų vidaus vandens transporto priemonių įsigijimą.

- i) „Nedaryti reikšmingos žalos“

Įvertinus komponento planuojamų reformų ir investicijų poveikį šešiems aplinkos veiksniams, nurodytiems [Taksonomijos reglamento](#) 17 straipsnyje, nustatyta, kad investicijos neturi jokio numatomo poveikio aplinkos tikslams arba numatomas jos poveikis yra nereikšmingas, t. y. nedaro tiesioginio ir pirminio netiesioginio poveikio per visą gyvavimo ciklą, atsižvelgiant į jos pobūdį, ir todėl laikoma, kad jos atitinka principą „Nedarome reikšmingos žalos“:

- Nustatyta, kad planuojama įgyvendinti veikla „Lietuvos energetikos sektoriaus modeliavimo studijos atlikimas“, kurios tikslas - įvertinti galimybes, kaip Lietuvai kuo anksčiau tapti pilnai elektros energija apsirūpinančia valstybe ir pasiekti, kad Lietuvoje 100 proc. suvartojamos elektros energijos būtų pagaminama iš atsinaujinančių energijos išteklių, neturi jokio tiesioginio ar netiesioginio neigiamo poveikio visiems šešiems aplinkos tikslams.
- Nustatyta, kad veiklą „Investicinė parama AEI elektrinių (saulės ir vėjo elektrinėms sausumoje), individualių kaupimo įrenginių statybai ir atsinaujinančių išteklių energijos bendrijų kūrimui“ ir „Viešosios elektros energijos kaupimo infrastruktūros įrengimas“ numatomas poveikis yra nereikšmingas, t. y. nedaro tiesioginio ir pirminio netiesioginio poveikio per visą gyvavimo ciklą prisitaikymo prie klimato kaitos, tausaus vandens ir jūrų išteklių naudojimo ir apsaugos, oro, vandens ar žemės taršos prevencijos ir kontrolės bei biologinės įvairovės ir ekosistemų apsaugos ir atkūrimo aplinkos tikslams, todėl buvo atlikta giluminis vertinimas, kuris parodė, kad galima rizika yra valdoma, vadovaujantis tokiais teisės aktais, kaip: [LR Atsinaujinančių išteklių energetikos įstatymas](#), [LR Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymas](#), [LR Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatyme nenumatytų poveikio aplinkai vertinimo atvejų ir vertinimo atlikimo taisyklės](#) ir kt., nes yra aiškiai reglamentuoti veiksmai ir procedūros, kuriuos privaloma atlikti projektuojant ir statant elektrines ar kitus atsinaujinančių išteklių energiją naudojančius įrenginius.

- Nustatyta, kad planuojama įgyvendinti investicija „Parama švarioms vidaus vandens transporto priemonėms įsigyti“, kurios tikslas – plėtoti alternatyvų švaresnį ir pigesnį krovinių gabenimo būdą, mažinti sunkiasvorių transporto priemonių taršą, neturi jokio numatomo neigiamo poveikio visiems šešioms aplinkos tikslams arba numatomas jos poveikis yra nereikšmingas, t. y. nedaro tiesioginio ir pirminio netiesioginio poveikio per visą gyvavimo ciklą, atsižvelgiant į jos pobūdį, kadangi numatoma trumpųjų nuotolių laivyba ir veiksmingos netaršios transporto priemonės prisidės prie krovininio transporto žalinimo. Investicija į netaršų vandens transportą padės mažinti sunkiasvorio transporto išmetamą taršą, didinti alternatyviųjų degalų naudojimą.
- Nustatyta, kad įgyvendinamos investicijos „Parama pastatų renovacijai“ kaip reformos „Spartesnė pastatų renovacija ir tvari urbanistinė aplinka“ dalies, kurios tikslas – padidinti pastatų renovacijos proceso greitį išnaudojant skaitmenizuotos serijinės pastatų renovacijos pranašumus, plačiau diegiant kompleksinį požiūrį į gyvenamąją aplinką ir skatinant klimatui ir aplinkai palankią statybos sektoriaus ir produktų transformaciją, veiklos gali turėti numatomą nereikšmingą poveikį žiedinės ekonomikos, įskaitant atliekų prevenciją ir perdirbimą, tikslui, todėl buvo atliktas giluminis vertinimas, kuris parodė, kad galimos rizikos bus suvaldytos ir tai neturės neigiamos įtakos nagrinėjamam aplinkos tikslui:
 - Statybinės atliekos Atliekų tvarkymo įstatymo ir kitų teisės aktų nustatyta tvarka bus perduodamos atliekų tvarkytojams, turintiems teisę tvarkyti tokias atliekas. Statybinių atliekų tvarkymo taisyklės nustatyto, kad statybvietėje turi būti išrūšiuotos ir atskirai laikinai laikomos susidarančios komunalinės atliekos, inertinės atliekos, perdirbti ir pakartotinai naudoti tinkamos atliekos, pavojingosios atliekos ir netinkamos perdirbti atliekos. Išrūšiuotos atliekos bus perduodamos įmonėms, turinčioms teisę tvarkyti tokias atliekas pagal sutartis dėl jų naudojimo ir šalinimo. Susidariusios asbesto turinčių gaminių atliekos bus šalinamos nustatyta tvarka atskiroje sekcijoje, įrengtoje prie bet kokios klasės sąvartyno pagal inertinių atliekų sąvartynų reikalavimus ir pažymėtoje įspėjamaisiais užrašais. Tvarkant atliekas bus vadovaujamas Europos Sąjungos geriausiais prieinamais gamybos būdais (GPGB) atliekų apdorojimui.
 - gamybos procese bus naudojamos geriausios prieinamos beatliekės technologijos.

j) Finansavimas ir išlaidos

REPowerEU skyriaus investicijoms įgyvendinti numatoma 198,4 mln. Eur REPowerEU subsidijos ir 703,44 mln. Eur paskolos suma, 17,93 mln. Eur nacionalinio biudžeto, 500,48 mln. Eur nuosavos projektų vykdytojų lėšos ir 39,66 mln. Eur ESFIP lėšų.

Investicijai „Lietuvos energetikos sistemos modeliavimo studija – LT100 (Pasirengimas tolesnei vietinės elektros energijos gamybos pajėgumų plėtrai ir elektros energijos sistemos perėjimui prie 100 proc. AEI)“ įgyvendinti suplanuota 2,4 mln. Eur REPowerEU subsidija ir 0,504 mln. Eur nacionalinio biudžeto lėšų PVM padengti.

Investicinė paramai AEI elektrinėms (saulės ir vėjo elektrinėms sausumoje) bus skiriama 816,51 mln. Eur REPowerEU lėšų, iš jų – paskolos suma 682,04 mln. Eur, subsidijos suma 134,07 mln. Eur REPowerEU lėšas papildys nuosavos projektų vykdytojų lėšos, kurios sudarys apie 500,48 mln. Eur.

Investicijai skatinančiai įsigyti netaršias vidaus vandenų transporto priemones numatoma 9,09 mln. Eur REPowerEU subsidijos ir nacionalinio biudžeto lėšos PVM padengti, kurios sudarys 1,91 mln. Eur.

NKL komponento „Žalioji Lietuvos transformacija“ reformos „Spartesnė pastatų renovacija ir tvari urbanistinė aplinka“ **investicijai „Parama pastatų renovacijai“** papildomai numatoma 52,84 mln. Eur. REPowerEU subsidija ir 25,09 mln. Eur ESFIP lėšų ir 9,82 nacionalinio biudžeto lėšos netinkamam PVM apmokėti.

KEIČIAMŲ KOMPONENTAI

B 2. KOMPONENTAS. ŽALIOJI LIETUVOS TRANSFORMACIJA

12 lentelė. Keičiamų komponentų pagrindimas

B 2. KOMPONENTAS. ŽALIOJI LIETUVOS TRANSFORMACIJA	
Tarybos įgyvendinimo sprendimo, kuriuo patvirtinta komponentas/investicija, numeris	2021 m. liepos 28 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas Nr. CM 4171/21
Komponento/investicijos pavadinimas	B 2. KOMPONENTAS. Žalioji Lietuvos transformacija B.1.1. 1 reforma „Daugiau šalyje tvariai pagamintos elektros energijos“ B.1.1.2. papriemonė. Parama AEI (saulės ir vėjo) elektrinių sausumoje ir individualių kaupimo įrenginių statybai
Pakeitimo rūšis	Keitimas susijęs su papriemonės investicijomis LT-C[C2]-R[B-1-1-.B-1-1-2-a-] ir LT-C[C2]-R[B-1-1-.B-1-1-2-c-] Naikinimas susijęs su papriemonės investicija LT-C[C2]-R[B-1-1-.B-1-1-2-d-]
Teisinis keitimo pagrindas (pasirinkti bent vieną)	☐ 14(2) straipsnis – prašymas dėl paskolos paramos ☒ 18(2) straipsnis – didžiausios finansinių įnašų sumos perskaičiavimas ☐ 21 straipsnis – keitimas dėl objektyvių priežasčių ☒ 21a straipsnis – REPowerEU negrąžintina finansinė parama (ATLPS įplaukos) ☐ 21b straipsnis – nauji (BAR) pervedimai ☐ Nei vienas iš aukščiau nurodytų, techninių klaidų taisymas
Keičiamas NKL plano skyrius	☒ Komponento / reformos ir (arba) investicijos aprašymas ☒ Tarpinių ar siektinų reikšmių stebėsenos rodikliai ☒ Finansavimas komponentui/reformai ir (arba) investicijai įgyvendinti ☐ Prisidėjimas prie žaliojo kurso ir skaitmeninės darbotvarkės ☐ Nedarome reikšmingos žalos vertinimas

13 lentelė. Keičiamų komponentų suvestinė

2021 m. liepos 28 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas Nr. CM 4171/21 dėl Lietuvos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano patvirtinimo			
Perskaičiavus didžiausią finansinių įnašų sumą pagal 18(2) straipsnį: 1. Investicijos LT-C[C2]-R[B-1-1-.B-1-1-2-a-] (19,322 mln. Eur) ir LT-C[C2]-R[B-1-1-.B-1-1-2-c-] (103,05 mln. Eur) yra perkeliama į REPowerEU skyrių, t.y. keičiamas šių investicijų finansavimo šaltinis: vietoje EGADP subsidijos į REPowerEU subsidiją; 2. Su 1 punkte nurodytomis investicijomis susijęs investicijų aprašymas ir rodikliai taip pat yra keliami į REPowerEU skyrių. 3. Atsisakoma įgyvendinti investiciją LT-C[C2]-R[B-1-1-.B-1-1-2-d-] (3,79 mln. Eur). 4. Dalis REPowerEU subsidijos lėšų (28,378 mln. Eur) bus naudojama teikti paskolas, todėl įvedamas naujas REPowerEU rodiklis „Pasirašyta sutarčių dėl investicijų į elektros energijos gamybos iš atsinaujinančių energijos išteklių įrenginius finansavimo iš Energijos efektyvumo fondo (MW)“, kurio siekiama bendrai REPowerEU subsidijos ir paskolos lėšomis. Šia REPowerEU subsidijos dalimi pasiekiamas rodiklio reikšmė 72 MW.			
Nr.	Keičiami elementai	Patvirtinta versija	Keitimo pasiūlymas
1.	Komponento / reformos ir (arba)	Šios papriemonės tikslas – teikti paramą AEI gamybos ir kaupimo įrenginių statybai ir sujungti	Šios papriemonės tikslas – teikti paramą AEI gamybos ir kaupimo įrenginių statybai ir sujungti atsinaujinančių išteklių

	investicijos aprašymas	atsinaujinančių išteklių energijos bendrijas. Pagal papriemonę bus teikiama parama juridiniams asmenims, ūkininkams ir atsinaujinančių išteklių energijos bendrijoms, kad jie galėtų įsigyti ir įrengti saulės ir vėjo energiją sausumoje naudojančias elektrines ir kaupimo įrenginius, pirmenybę teikiant elektros energijos vartojimui savo reikmėms, ūkių ar ekonominės veiklos poreikiams. Paramos gavėjai turės galimybę elektros energiją parduoti atgal į elektros tinklą. Parama bus teikiama konkurso būdu, pirmenybę teikiant atsinaujinančių išteklių energijos bendrijoms. Atlikus investiciją, bus sukurta ne mažiau kaip 302 MW papildomų elektros energijos gamybos iš AEI pajėgumų, iš kurių ne mažiau kaip 271,8 MW sudarys saulės energiją naudojančios elektrinės (įskaitant 4 MW saulės energiją naudojančią elektrinę Utenos regione) ir ne mažiau kaip 30,1 MW – sausumos vėjo energiją naudojančios elektrinės, taip pat bus įrengta ne mažiau kaip 15,2 MWh talpos individualių elektros energijos kaupimo įrenginių.	energijos bendrijas. Pagal papriemonę bus teikiama parama labai mažoms, mažoms, vidutinėms ir didelėms įmonėms, ūkininkams, atsinaujinančių išteklių energijos bendrijoms ir piliečių energetikos bendrijoms, kad jie galėtų įsigyti ir įrengti saulės ir vėjo energiją sausumoje naudojančias elektrines ir kaupimo įrenginius, pirmenybę teikiant elektros energijos vartojimui savo reikmėms, ūkių ar ekonominės veiklos poreikiams. Paramos gavėjai turės galimybę elektros energiją parduoti atgal į elektros tinklą. Parama bus teikiama dotacijų ir paskolų forma. <i>REPowerEU</i> subsidijos lėšomis bus sukurta ne mažiau kaip 250,1 MW naujų elektros energijos gamybos iš AEI pajėgumų.
2.	Tarpinių ar siektinų reikšmių stebėsenos rodikliai	LT-C[C2]-R[B-1-1-.B-1-1-]-T[24] Sukurti nauji elektros Energijos gamybos iš AEI pajėgumai (MW), 302 II ketv.,2026	Siūloma NKL patvirtintą rodiklį perkelti į REPower chapter bei atlikti žemiau nurodytą pakeitimą: Sukurti nauji elektros Energijos gamybos iš AEI pajėgumai (MW), 250,1 II ketv.,2026
3.	Finansavimas komponentui/ reformai ir (arba) investicijai įgyvendinti	LT-C[C2]-R[B-1-1-.B-1-1-2-c-] Estimated costs for which funding from the RRF is requested – 103,05 mn. Eur Funding from other sources (as requested by Art. 8 in the Regulation), From National budget or other sources - 119,29 mn. Eur	Siūloma NKL patvirtintas sumas perkelti į REPower chapter bei atlikti žemiau nurodytus pakeitimus: Estimated costs for which funding from the RRF is requested – 114,75 mn. Eur Funding from other sources (as requested by Art. 8 in the Regulation), From National budget or other sources - 193,8 ml Eur
4.	Prisidėjimas prie žaliojo kurso ir skaitmeninės darbotvarkės	-	-
5.	Nedarome reikšmingos žalos vertinimas	-	-

14 lentelė. Keičiamų komponentų pagrindimas

B 2. KOMPONENTAS. ŽALIOJI LIETUVOS TRANSFORMACIJA	
Tarybos įgyvendinimo sprendimo, kuriuo patvirtinta komponentas/investicija, numeris	2021 m. liepos 28 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas Nr. CM 4171/21
Komponento/investicijos pavadinimas	B 2. KOMPONENTAS. Žalioji Lietuvos transformacija B.1.3. 3 reforma „Spartesnė pastatų renovacija ir tvari urbanistinė aplinka“ B.1.3.4. 4 papriemonė. Parama spartesnei pastatų renovacijai pagal aktualizuotus pastatų renovacijos standartus
Pakeitimo rūšis	Papildymas / keitimas
Teisinis keitimo pagrindas (pasirinkti bent vieną)	☐ 14(2) straipsnis – prašymas dėl paskolos paramos ☒ 18(2) straipsnis – didžiausios finansinių įnašų sumos perskaičiavimas ☐ 21 straipsnis – keitimas dėl objektyvių priežasčių ☐ 21a straipsnis – REPowerEU negrąžintina finansinė parama (ATLPS įplaukos) ☐ 21b straipsnis – nauji (BAR) pervedimai ☐ Nei vienas iš aukščiau nurodytų, techninių klaidų taisymas
Keičiamas NKL plano skyrius	☐ Komponento / reformos ir (arba) investicijos aprašymas ☒ Tarpinių ar siektinų reikšmių stebėsenos rodikliai ☒ Finansavimas komponentui/reformai ir (arba) investicijai įgyvendinti ☐ Prisidėjimas prie žaliojo kurso ir skaitmeninės darbotvarkės ☐ Nedarome reikšmingos žalos vertinimas

15 lentelė. Keičiamų komponentų suvestinė

2021 m. liepos 28 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas Nr. CM 4171/21 dėl Lietuvos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano patvirtinimo			
Perskaičiavus didžiausią finansinių įnašų sumą pagal 18(2) straipsnį bei atsižvelgiant į didelę metinę infliaciją, dėl kurios statybos darbų kainos išaugo ir tikimasi toliau didės buvo perskaičiuota papriemonei „Parama spartesnei pastatų renovacijai pagal aktualizuotus pastatų renovacijos standartus“ skiriama maksimali lėšų suma.			
Nr.	Keičiami elementai	Patvirtinta versija	Keitimo pasiūlymas
1.	Komponento / reformos ir (arba) investicijos aprašymas		
2.	Tarpinių ar siektinų reikšmių stebėsenos rodikliai	LT-C[C2]-R[B-1-3-.B-1-3-]-T[54] Informacija apie poreikį keisti rodiklį ir konkretus keitimas yra derinamas atskirai	
3.	Finansavimas komponentui/ reformai ir (arba) investicijai įgyvendinti	LT-C[C2]-R[B-1-3-.B-1-3-4-] Estimated costs for which funding from the RRF is requested – 154,80 mn. Eur Funding from other sources (as requested by Art. 8 in the Regulation), From National budget or other sources - 103,2 mn. Eur	LT-C[C2]-R[B-1-3-.B-1-3-4-] Estimated costs for which funding from the RRF is requested – 186,66 mn. Eur Funding from other sources (as requested by Art. 8 in the Regulation), From National budget or other sources - 195,17 ml Eur
4.	Prisidėjimas	-	-

	<i>prie žaliajo kurso ir skaitmeninės darbotvarkės</i>		
5.	<i>Nedarome reikšmingos žalos vertinimas</i>	-	-

Atlikti konkretūs reformos B.1.3.4. 4 papriemonės „Parama spartesnei pastatų renovacijai pagal aktualizuotus pastatų renovacijos standartus“ teksto pakeitimai pateikiami priede „NKL keitimas (žalinimas)“

C 3. KOMPONENTAS. SKAITMENINĖ TRANSFORMACIJA EKONOMIKOS AUGIMUI

16 lentelė. Keičiamų komponentų pagrindimas

C 3. KOMPONENTAS. Skaitmeninė transformacija ekonomikos augimui	
Tarybos įgyvendinimo sprendimo, kuriuo patvirtinta komponentas/investicija, numeris	2021 m. liepos 28 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas Nr. CM 4171/21
Komponento/investicijos pavadinimas	C 3. KOMPONENTAS. Skaitmeninė transformacija ekonomikos augimui C.1.1. 1 reforma „Valstybės informacinių technologijų valdymo pertvarka“
Pakeitimo rūšis	Keitimas, Naikinimas
Teisinis keitimo pagrindas (pasirinkti bent vieną)	☒ 14(2) straipsnis – prašymas dėl paskolos paramos ☒ 18(2) straipsnis – didžiausios finansinių įnašų sumos perskaičiavimas ☐ 21 straipsnis – keitimas dėl objektyvių priežasčių ☐ 21a straipsnis – REPowerEU negrąžintina finansinė parama (ATLPS įplaukos) ☐ 21b straipsnis – nauji (BAR) pervedimai ☐ Nei vienas iš aukščiau nurodytų, techninių klaidų taisymas
Keičiamas NKL plano skyrius	☒ Komponento / reformos ir (arba) investicijos aprašymas ☒ Tarpinių ar siektinų reikšmių stebėsenos rodikliai ☒ Finansavimas komponentui/reformai ir (arba) investicijai įgyvendinti ☐ Prisdėjimas prie žaliajo kurso ir skaitmeninės darbotvarkės ☒ Nedarome reikšmingos žalos vertinimas

17 lentelė. Keičiamų komponentų suvestinė

2021 m. liepos 28 d. Tarybos įgyvendinimo sprendimas Nr. CM 4171/21 dėl Lietuvos ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo plano patvirtinimo			
Perskaičiavus didžiausią finansinių įnašų sumą pagal 18(2) straipsnį yra keičiamas finansavimo			
Nr.	Keičiami elementai	Patvirtinta versija	Keitimo pasiūlymas
1.	<i>Komponento / reformos ir (arba) investicijos aprašymas</i>		Komponento ir reformos aprašymo papildymas pateiktas priede „NKL keitimas (skaitmeninimas)“
2.	<i>Tarpinių ar siektinų reikšmių</i>	Naikinamas rodiklis LT-C[C3]-R[C-1-1-.C-1-1-]-M[60] Entry in operation of a national	Tarpinių ar siektinų reikšmių stebėsenos rodikliai finansuojami paskolos lėšomis pateikti priede „NKL keitimas

	stebėsenos rodikliai	cybersecurity management system Naikinamas rodiklis LT-C[C3]-R[C-1-1-.C-1-1-]-T[61] Cybersecurity training completed	(skaitmeninimas)“
3.	Finansavimas komponentui/ reformai ir (arba) investicijai įgyvendinti	Keičiama išlaidų eilutė LT-C[C3]-R[C-1-1-.C-1-1-b-] Estimated costs for which funding from the RRF is requested – 15 mn. Eur	Keičiamas finansavimo šaltinis iš Grant į Loan Estimated costs for which funding from the RRF is requested – 40,15 mn. Eur
4.	Prisidėjimas prie žaliojo kurso ir skaitmeninės darbotvarkės	-	-
5.	Nedarome reikšmingos žalos vertinimas	-	-

Atlikti konkretūs pakeitimai pateikiami priede „NKL keitimas (skaitmeninimas)“

Trečioji dalis. NKL PLANO SUDERINAMUMAS IR ĮGYVENDINIMAS

1. Suderinamumas su kitomis iniciatyvomis

NKL plano pakeitimai buvo derinami su šiuo metu atnaujinamu NEKSVP, nes jie turės tiesioginį poveikį NEKSVP tikslų pasiekimui. Siekiant poveikio klimatui neutralumo tikslų, papildomos investicijos ir RePowerEU lėšos tiesiogiai leis sumažinti ŠESD dėl investicijų į energijos vartojimo efektyvumą, padidins bendrai suvartojamos energijos AEI dalį ir vietinės energijos iš AEI gamybą, paspartins pastatų renovaciją ir sukurs sąlygas tvariam vandens transportui. Taip pat stiprinamos kibernetinio saugumo plėtros veiklos, papildomas lėšas nukreipiant į valstybės informacinių technologijų valdymo pertvarką. Planuojama paskolos lėšas, įgyvendinant finansines priemones, panaudoti investicijoms į pramonės žalinimą, CO₂ emisijų pramonės sektoriuje mažinimą, aplinkai palankių technologijų diegimą, energinio efektyvumo didinimą, skaitmenines ir kitas inovatyvias technologijas, aukštos pridėtinės vertės produktų gamybos bei jų eksporto plėtrą, taip pat gynybos ir saugumo pramonės inovacijas, gynybos ir dvigubos paskirties produktų tobulinimą, mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų šioje srityje vykdymą.

NKL plano papildomos priemonės taip pat atitinka ir papildo Nacionalinio pažangos plano (toliau – NPP) tikslus. Papildomos investicijos reikšmingai padės siekti NPP tikslo – *Užtikrinti gerą aplinkos kokybę ir gamtos išteklių naudojimo darną, saugoti biologinę įvairovę, švelninti Lietuvos poveikį klimato kaitai ir didinti atsparumą jos poveikiui*, ypač kiek tai susiję su vidaus energijos gamybos ir bendrojo galutinio energijos vartojimo AEI dalies didinimu, skatins darnų įvairiarūšį judumą ir mažins transporto sukeltą aplinkos taršą. Investicijos, skirtos kibernetinio saugumo plėtrai, papildys NPP tikslui – *Stiprinti nacionalinį saugumą* – pasiekti skirtas lėšas. Taip pat bus prisidedama prie NPP tikslo – *Pereiti prie mokslo žiniomis, pažangiosiomis technologijomis, inovacijomis grįsto darnaus ekonomikos vystymosi ir didinti šalies tarptautinį konkurencingumą*, siekiant perorientuoti pramonę link klimato neutralios ekonomikos.

NKL plano pakeitimas taip pat buvo derinamas su 2021–2027 m. partnerystės sutartyje nustatyta Lietuvos strategija ir jos prioritetais, kurie finansuojami iš ES sanglaudos politikos fondų. Įvertintas galimas suderinamumas su Teisingos pertvarkos fondo investicijomis ir teritoriniu teisingos pertvarkos planu, kuriame nustatytos prioritetinės investicijos, kuriomis bus kuriami ir diegiami inovatyvūs efektyvios ir švarios gamybos bei energijos vartojimo sprendimai 3 regionuose.

2. Finansavimo papildomumas

Šiame skyriuje pakeitimų nėra, aktuali informacija pateikta pirminio NKL plano 3 dalies 3 skyriuje. Prielaidos užtikrinti skirtingų finansavimo šaltinių naudojimo efektyvumą ir suderinamumą sukurtos priėmus Lietuvos Respublikos strateginio valdymo įstatymą, atliekant investicijų planavimą pagal Strateginio valdymo metodiką, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2021 m. balandžio 28 d. nutarimu Nr. 292 „Dėl Strateginio valdymo metodikos patvirtinimo“.

3. Veiksmingas įgyvendinimas

Šiame skyriuje pakeitimų nėra, aktuali informacija pateikta pirminio NKL plano 3 dalies 4 skyriuje. Valdymo ir kontrolės sistemai (toliau – VKS) keliama aukšti reikalavimai, susiję su institucijų pajėgumais ir gebėjimais atlikti joms pavestas funkcijas. Todėl VKS institucijos darbo krūvio padidėjimui ruošiasi iš anksto, kiekvienais metais įvertinamos planuojamos darbo

apimtys ir su tuo susijusių žmogiškųjų išteklių bei reikalingų kompetencijų poreikis. Prireikus atliekami reikalingi struktūriniai pokyčiai, naudojamosi ekspertų paslaugomis, samdoma naujų darbuotojų ir imamas kitų priemonių, siekiant užtikrinti sklandų ir nepertraukiamą funkcijų atlikimą.

4. Konsultacijų su suinteresuotosiomis šalimis procesas

Suinteresuotų šalių įtraukimas į NKL plano keitimą ir svarstymą yra būtina gero valdymo sąlyga. Siūlant veiklas, kurios būtų finansuojamos iš RePowerEU ir paskolos lėšų, buvo bendradarbiaujama su socialiniais ir ekonominiais partneriais, vietos ir regionų valdžios institucijomis (toliau kartu – partneriais). Suinteresuotos ministerijos konsultavosi su savo srities partneriais bei išsiginčino veiklas, kurios tiesiogiai prisidėtų prie RePowerEU tikslų pasiekimo.

Finansų ministerija 2022 m. gruodžio 7 d. paskelbė mėnesį trukusią viešąją konsultaciją dėl NKL plano, kuriame buvo numatytos iš paskolos ir RePowerEU lėšų finansuotinos veiklos, keitimo. Tą pačią dieną įvyko finansų ir energetikos ministrų spaudos konferencija, kurioje buvo pristatyti numatomi pakeitimai. Daugiausia numatoma investuoti į veiklas, susijusias su energetine nepriklausomybe, AEI gamyba ir naudojimu. Taip pat viešinimo tikslu Finansų ministerijos socialinių tinklų paskyrose *Facebook* ir *LinkedIn* buvo nuolat skelbiama apie vykstančią viešąją konsultaciją ir visi asmenys kviečiami pareikšti savo nuomonę. Pažymėtina, kad buvo gautas tik vienas pasiūlymas dėl galimos švietimo sektoriaus plėtros.

Prieš prasidedant viešosioms konsultacijoms, Finansų ministerijos interneto svetainėje 2022 m. lapkričio–gruodžio mėn. buvo skelbiami pranešimai spaudai, kuriuose informuota apie rengiamą NKL plano keitimą ir veiklas, kurioms numatomos didžiausios investicijos. Be to, 2022 m. buvo organizuojami NKL plano pristatymo renginiai regionuose. Paskutiniuose renginiuose vietos ir regiono bendruomenėms, verslo ir valdžios atstovams buvo pristatytas NKL plano keitimas. Renginių metu vykusiose diskusijose pastabų nebuvo gauta.

NKL plane jau anksčiau buvo numatytos su daugiabučių renovacija (tik ji buvo numatyta kaip organinė ar skydinė modulinė) susijusios priemonės. Parama techninei dokumentacijai parengti numatyta Lietuvos Respublikos valstybės paramos daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatyme ir jo įgyvendinamajame Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2009 m. gruodžio 16 d. nutarime Nr. 1725 „Dėl Valstybės paramos daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) teikimo ir daugiabučių namų atnaujinimo (modernizavimo) projektų įgyvendinimo priežiūros taisyklių patvirtinimo ir daugiabučio namo atnaujinimo (modernizavimo) projektui įgyvendinti skirto kaupiamojo įnašo ir (ar) kitų įmokų didžiausios mėnesinės įmokos nustatymo“, todėl ši reforma netraktuojama kaip nauja reforma ar investicija. Be to, visi naujausi planuojami ar teisės aktuose nustatyti daugiabučių renovacijos procesų pakeitimai nuolat aptariami ir su socialiniais partneriais.

2023 m. kovo 29 d. Vyriausybė pritarė NKL plano papildymui ir jame numatytoms priemonėms bei paskolos iki 1 800 mln. eEur paėmimui.

5. Kontrolė ir auditas

NKL plano administravimas ir įgyvendinimas nesikeis ir bus vykdomas pagal pirminio NKL plano 3 dalies 6 skyriuje pateiktą NKL projektų administravimo ir kontrolės schemą.

2022 m. pabaigoje gauta nepriklausomo audito išvada, kad NKL VKS institucijos yra tinkamai pasiruošusios administruoti ir audituoti NKL lėšas bei atitinka taikytinų ES ir nacionalinių teisės aktų reikalavimus. Sukurta VKS veikia efektyviai ir NKL plane nurodytose institucijose įdiegtos kontrolės priemonės padės sumažinti klaidų ir neatitiktųjų tikimybę bei padės jas laiku nustatyti

ir ištaisyti.

6. Viešinimas

Numatytos komunikacijos kryptys nesikeičia, lieka aktuali informacija, pateikta NKL plano 4 dalies 7 skyriuje. Siekiant kryptingo NKL plane numatytų projektų matomumo ir įgyvendinimo skaidrumo, kiekviename ekonomikos gaivinimo ir atsparumo didinimo investicijų etape – tiek planavimo, tiek įgyvendinimo, tiek pasiektų rezultatų sklaidos – komunikacija bus stiprinama visose komunikacijos priemonėse, pabrėžiant ES prisidėjimą.

Siekiant NKL plane numatytų projektų matomumo ir įgyvendinimo skaidrumo, NKL plano įgyvendinimas pristatomas ES investicijų interneto svetainėje *esinvesticijos.lt*. Čia skelbiami kvietimai teikti projektų įgyvendinimo planus, reikalavimai projektams, periodiškai atnaujinami duomenys apie NKL plano rodiklių pasiekimus, finansuojamus projektus. Planuojama, kad informacija apie visus finansuojamus projektus ir projektų vykdytojus, įskaitant 100 didžiausių naudos gavėjų, bus atnaujinama kartą per parą nuo tada, kai atitinkami duomenys įtraukiami į Europos Sąjungos investicijų administravimo informacinę sistemą, taip pat bus realizuota šios sistemos sąsaja su ES investicijų interneto svetaine *esinvesticijos.lt*. Iki to laiko 100 didžiausių naudos gavėjų sąrašas bus skelbiamas atskira rubrika ir, kaip reikalauja ES reglamentas, atnaujinamas 2 kartus per metus. Galutinis naudos gavėjas suprantamas kaip paskutinis subjektas, kuris gauna lėšų ir kuris nėra rangovas ar subrangovas, paslaugų teikėjas ar subteikėjas. Galutinio naudos gavėjo duomenys turėtų apimti galutinio naudos gavėjo teisinį statusą ir pavadinimą, įskaitant vardą ir pavardę, jei galutinis naudos gavėjas yra fizinis asmuo, – gautų lėšų sumą ir susijusią (-ias) priemonę (-es), kuriai (-ioms) įgyvendinti skirtas finansavimas. Kai projekto vykdytojas yra fizinis asmuo, asmens duomenys turi būti nebeskelbiami praėjus 2 metams nuo finansinių metų, kuriais tam projekto vykdytojui buvo išmokėtos paskutinės NKL plane numatytos finansavimo lėšos, pabaigos.

7. Išankstinio mokėjimo prašymas

Siekiant kuo greičiau pradėti vykdyti NKL plano papildymo plane numatytas ir REPowerEU siūlomas investicijas, išankstinis finansavimas užtikrintų, kad Lietuva turi lėšų paramai paramos gavėjams teikti nuo NKL plano pakeitimo patvirtinimo dienos. Reformų investicinėms veikloms ir investicijoms įgyvendinti reikalinga suma paramos gavėjus pasiektų kuo greičiau avansų forma, jiems pateikus mokėjimo prašymus išlaidos būtų operatyviai atlygintos.

Planuojama išnaudoti didžiausią galimą išankstinio finansavimo sumą – 20 proc. visų papildomai Lietuvai skirtų NKL plane numatytos paskolos ir RePowerEU lėšų. Prašomas išmokėti avansas 2 dalimis po lygiai.

Ketvirtoji dalis. BENDRAS NKL PLANO DARNUMAS IR POVEIKIO VERTINIMAS

1. Suderinamumas

Atlikti NKL plano pakeitimai neturės įtakos jau numatytų reformų įgyvendinimui ir investicijoms. Naujos priemonės papildė jau anksčiau numatytas investicijas ir bus nukreiptos į AEI plėtrą, energinio efektyvumo didinimą, renovuojant daugiabučius namus, netaisytą vidaus vandens kelių transporto įsigijimą, kibernetinį saugumą ir pramonės žalinimą, CO₂ emisijų pramonės sektoriuje mažinimą, aplinkai palankių technologijų diegimą, energinio efektyvumo didinimą, skaitmenines ir kitas inovatyvias technologijas, aukštos pridėtinės vertės produktų gamybos ir jų eksporto plėtrą, taip pat gynybos ir saugumo pramonės inovacijas, gynybos ir dvigubos paskirties produktų tobulinimą, mokslinių tyrimų, eksperimentinės plėtros ir inovacijų šioje srityje vykdymą. Jokių ankstesnių priemonių neatsisakoma, o toms priemonėms, kurioms įgyvendinti mažėja finansavimas (AEI (saulė, vėjas) ir kibernetiniam saugumui), finansavimas bus skiriamas iš RePowerEU subsidijos ir paskolos lėšų, tokiu būdu bus išlaikoma bendra reformų ir investicijų pusiausvyra. Naujos priemonės nesukels nenuoseklumo ir nepablogins bendros NKL plano įgyvendinimo darnos.

2. Lyčių lygybė ir lygios galimybės visiems

Atlikti NKL plano pakeitimai neturės neigiamos įtakos lyčių lygybės ir lygių galimybių principo, kuris aprašytas pirminio NKL plano 1 dalies 3 skyriuje, laikymuisi.

Kai kurios veiklos tiesiogiai prisidės prie lygių galimybių visiems užtikrinimo, pavyzdžiui, numatoma finansuoti AEI energetikos bendrijų ir piliečių energetikos bendrijų investicijas į AEI. Šių bendrijų veikla prisidės prie energetinio nepritekliaus ir regioninių skirtumų mažinimo. Taip pat šiuo pakeitimu didinamas finansavimas daugiabučių namų renovacijai, kurią atlikus didinamas pastatų energinis efektyvumas ir gyventojams mažėja išlaidos šildymui.

3. Ekonominio, socialinio ir institucinio atsparumo didinimas

NKL plano keitimo poveikio vertinimas buvo atliktas vadovaujantis EK gairėmis ir naudojant tą pačią modeliavimo priemonę, kuri buvo taikyta vertinant NKL plano poveikį 2020 m. – gyvenimo kokybės augimo modelį (toliau – GKAM). GKAM pritaikytas valstybės pajamų ir išlaidų dydžio bei struktūros pokyčių pagal funkcinę ir ekonominę klasifikacijas poveikiui atskiriems rodikliams vertinti, taip pat juo galima atskirai vertinti investicijų, mokesčių, socialinių išmokų ir valstybės skolos pokyčių poveikį, todėl šis modelis puikiai tinka NKL plano poveikiui vertinti, atsižvelgiant į intervencijų specifiką ir EK gairėse nurodytus poveikio vertinimo aspektus. Atsižvelgiant į naujų NKL plano intervencijų pobūdį (suplanuotos infrastruktūrinės investicijos ir reformos energetikos, pramonės, būsto ir skaitmeninimo srityse) NKL plano keitimo poveikis buvo įvertintas taikant tik GKAM makroekonometrinę dalį, skirtą pagrindiniams šalies ūkio procesams prekių, paslaugų ir darbo rinkose aprašyti ir intervencijų poveikiui makroekonominiams rodikliams įvertinti. Remiantis EK gairių ir NKL plano formos reikalavimais poveikis buvo įvertintas 3 Lietuvos makroekonominiams rodikliams: BVP, užimtumui ir biudžeto balansui.

Vertinant NKL plano keitimo poveikį Lietuvos makroekonominiams rodikliams buvo nagrinėjami šie scenarijai:

- *Bazinis scenarijus* – Lietuvos makroekonominį rodiklių raidos scenarijus be naujų NKL plano intervencijų;

- *NKL plano keitimo scenarijus* – Lietuvos makroekonominių rodiklių raidos scenarijus su naujomis NKL plane suplanuotomis intervencijomis

Poveikis analizuojamiems rodikliams buvo apskaičiuotas kaip skirtumas tarp bazinio scenarijaus ir NKL plano keitimo scenarijaus rodiklių reikšmių. Poveikis buvo modeliuojamas pagal finansinius impulsus (investuojamas lėšas išskiriant pagal funkcinę valstybės išlaidų klasifikaciją COFOG ir išlaidų tipą, t. y. Vyriausybės numatytą vartojimą arba pagrindinio kapitalo formavimą) ir kvantifikuotus (kiekybiškai įvertintus) reformų rodiklių impulsus, ekonomikos rodiklių tarpusavio sąryšius bei jų bendrą įtaką šalies ūkiui. Atliekant poveikio modeliavimą taikytų NKL plano keitimo impulsų suvestinė, kurioje nurodyti fiskaliniai ir kiti impulsai, pateikta 1 lentelėje.

1 lentelė. Atliekant NKL plano keitimo poveikio vertinimą taikytų finansinių impulsų suvestinė

Naujų NKL plano priemonių impulsai	2023 m.	2024 m.	2025 m.	2026 m.	2023-2026 m.	Ar impulsas permanen-tinis?
Vyriausybės vartojimas, mln. Eur, pagal COFOG funkciją „4. Ekonomikos reikalai“	2,81	0,40	0,20	0,00	3,41	Ne
Pagrindinis kapitalo formavimas, mln. Eur, pagal COFOG funkciją „3. Viešojo tvarka ir saugumas“	1,12	8,48	15,19	0,36	25,15	Ne
Pagrindinis kapitalo formavimas, mln. Eur, pagal COFOG funkciją „4. Ekonomikos reikalai“	74,61	572,27	618,76	437,2	1702,83	Ne
Pagrindinis kapitalo formavimas, mln. Eur, pagal COFOG funkciją „6. Būstas ir komunaliniai patogumai“	6,23	18,14	37,89	22,45	84,70	Ne

Makroekonominio modeliavimo rezultatai rodo, kad NKL plano keitimu siūlomos įgyvendinti naujos intervencijos turės teigiamą poveikį Lietuvos ekonomikos augimui, darbo vietų kūrimui bei sustiprins ekonominę ir teritorinę sanglaudą ES. 2 lentelėje pateikiami apibendrinti NKL plano keitimo poveikio tiksliniams nagrinėtiems makroekonominiams rodikliams vertinimo rezultatai trumpuoju (2 metų), vidutinės trukmės (5 metų) ir ilguoju (iki 2040 metų) laikotarpiais.

2 lentelė. NKL plano keitimo poveikis makroekonominiams rodikliams

Laikotarpis	Poveikis, proc. skirtumas nuo bazinio scenarijaus		
	BVP, palyginamosiomis kainomis (poveikio per laikotarpį vidurkis)	Užimtųjų skaičiui (poveikio per laikotarpį vidurkis)	Biudžeto balansui (proc. nuo BVP), (poveikio per laikotarpį vidurkis)
2023–2024	0,52	0,16	-0,08
2023–2027	0,97	0,32	-0,27
2023–2040	0,68	0,23	-0,30

Šaltiniai: GKAM, autorių skaičiavimai.

Tiesioginis vertintų naujų NKL plano priemonių poveikis šalies ekonomikai bus per bendrojo pagrindinio kapitalo formavimą, valdžios sektoriaus galutinio vartojimo išlaidų, užimtųjų skaičiaus ir kompensacijų darbuotojams padidėjimą, sumažėjusį energijos išteklių importą, didėjančią eksportą ir atskirų valdžios sektoriaus išlaidų sričių finansavimo augimą.

Palyginti su baziniu scenarijumi, 2023–2027 m. dėl naujų NKL plano intervencijų bus užtikrintas spartesnis realaus BVP augimas – vidutiniškai po 0,97 proc., arba 492,5 mln. Eur, per metus. Trumpuoju ir vidutiniu laikotarpiais, kol tebevyksta naujų NKL plano priemonių įgyvendinimas, BVP augimą daugiausia lemia materialinių investicijų ir vartojimo augimas. Dėl įgyvendintų priemonių ir jų paskatinto antrinio poveikio (didėjančio prekių eksporto, mažėjančio energijos išteklių importo, vykdomų reinvesticijų) šalies ekonomikos pokyčiai pasireiškia vėliau. Bendras investicijų efektyvumo koeficientas, skaičiuojamas kaip santykis tarp papildomai sukurto BVP per atitinkamą laikotarpį ir investuotų lėšų, per laikotarpį iki 2031 m. (įskaičiuojant

5 metus po įgyvendintų priemonių), kai dėl įgyvendintų intervencijų BVP papildomai padidės 4082,8 mln. Eur, yra aukštas ir sudaro 2,25. Planuojamų įgyvendinti naujų NKL plano priemonių poveikis bus tvarus, išliks visu vertinamu laikotarpiu iki 2040 m. Iš viso per 2023–2040 m. laikotarpį įgyvendinus naujas NKL plano priemones BVP padidės 8 476,8 mln. Eur.

Makroekonominio poveikio vertinimo rezultatai rodo nedidelį teigiamą investicijų socialinį poveikį. Dėl naujų NKL plano intervencijų užimtųjų skaičiaus rodiklis 2023–2027 m. bus 0,32 proc. didesnis, palyginti su baziniu scenarijumi. Poveikis užimtumui bus tvarus, išliks teigiamas ir ilguoju laikotarpiu.

Modeliavimo metu taip pat buvo įvertintas NKL plano keitimo poveikis biudžeto balansui. Priešingai nei 2021 m. patvirtintos NKL plano priemonės, kurioms įgyvendinti EGADP lėšos suteiktos dotacijos forma ir kurios valdžios sektoriaus finansų projekcijose vertinamos ir kaip atitinkamo laikotarpio pajamos, ir atitinkamai kaip išlaidos, išlaikant ES lėšų neutralumo biudžeto balansui principą, naujos NKL plano priemonės bus finansuojamos ilgalaikės paskolos (iki 30 metų) lėšomis, todėl padidins valdžios skolos rodiklį, o dėl poreikio mokėti palūkanas didės ir biudžeto išlaidos. Vertinant NKL plano priemonių poveikį biudžeto balansui EGADP paskolos lėšos į GKAM buvo įtrauktos kaip impulsas valdžios skolos rodikliui. Impulsas išlieka visą vertinamą laikotarpį: pirmuosius 10 metų nekinta, likusius metus – mažėja kasmet po 5 proc., atsižvelgiant į preliminarų EGADP paskolos grąžinimo planą. Modeliavimo rezultatai rodo, kad valdžios sektoriaus balansas, skaičiuojamas kaip procentas nuo BVP, bus vidutiniškai 0,3 proc. prastesnis, palyginti su baziniu scenarijumi.

Naujos NKL plano intervencijos prisidės didinant Lietuvos ekonominį, socialinį ir institucinį atsparumą. Didinti ekonomikos atsparumą padės antrojo komponento naujos priemonės, skirtos bendrai Lietuvos priklausomybei nuo iškastinio kuro mažinti plečiant AEI gamybą, skatinant pramonės žaliąją transformaciją ir didinant pastatų renovacijos proceso mastą. Šios priemonės prisidės ir prie socialinio atsparumo didinimo, nes mažins energetinį skurdą patiriančių Lietuvos namų ūkių skaičių. NKL plano priemonės, skirtos skaitmeninei transformacijai, stiprins institucijų gebėjimus valstybės kibernetinio saugumo srityje.

4. Palyginimas su baziniu investavimo scenarijumi

Palyginti su baziniu scenarijumi atlikti NKL plano pakeitimai 2023–2026 m. augimą skatinančias viešąsias investicijas vidutiniškai padidins 0,5 proc. BVP. Augimą skatinančios viešosios investicijos didės pagal keturias COFOG kategorijas:

- pagal 03.06 kategoriją „Kiti jokiai grupei nepriskirti viešosios tvarkos ir visuomenės apsaugos reikalai“ 2023–2026 m. viešosios investicijos bus 11 proc. didesnės dėl NKL plano investicijos į kibernetinį saugumą (25,15 mln. Eur);
- pagal 04.03 kategoriją „Kuras ir energija“ numatytos naujos NKL plano intervencijos AEI ir darnaus judumo srityse (706,15 mln. Eur) sudarys 53 proc. visų pagal šią kategoriją 2023–2026 m. prognozuojamų viešųjų išlaidų;
- pagal 04.4 kategoriją „Išgaunamoji ir apdirbamoji pramonė ir statyba“ suplanuotos NKL plano investicijos į pramonės žaliąją transformaciją 2023–2026 m. sudarys 78 proc. (1 000 mln. Eur) visų pagal šią kategoriją planuojamų viešųjų išlaidų;
- pagal 06.01 kategoriją „Būsto plėtra“ viešosios investicijos 2023–2026 m. bus 11 proc. (84,70 mln. Eur) didesnės dėl naujų NKL plano intervencijų į energinio efektyvumo skatinimo sritį.